

брой 2/2007, цена 30 Кч

Българин

Списание за българите в Чехия

A photograph of a man with grey hair, wearing a traditional Bulgarian folk costume consisting of a green jacket with black lacing, a white shirt with lace cuffs, and a red scarf. He is sitting at a desk with an open book in front of him, looking directly at the camera.

ВАСИЛ ЛЕВСКИ

170 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО МУ

МАЧУ ПИКЧУ

ТАЙНСТВЕНИЯТ
ГРАД НА ИНКИТЕ

НИКОЛАЙ ПЕНЕВ

ЧОВЕК ЦЯЛ ЖИВОТ
ТЪРСИ ВЪЛШЕБНИЯ
ПРЪСТЕН

ОРЛИН ГОРАНОВ

ДВАТА СВЯТА НА ЕДНА ЗВЕЗДА

www.diama-vino.cz
www.diama-cz.cz

Diama



*Diama s.r.o.,
výhradní dovozce špičkových
bulharských vín a zelenin*

Obchodní a logistické centrum:

Diama s.r.o., Kostelecká 11, Mratín 250 63

tel.: 326 982 492-4,

fax: 326 982 495

e-mail: info@diama-vino.cz

objednavky@diama-vino.cz

www.diama-vino.cz

Мили читатели,

Подреждам пред себе си главните герои и теми на този брой и мислено се връщам към топлите майски дни, които бяха изпълнени с важни за нас събития. В Рим се състоя среща на българските медии и с какви отзиви от нашите колеги от цял свят се е срещнало списание „Българи“ там, ще разберете от репортажа на Мария Захариева. Президентът Георги Първанов, който в тези мигове приветства американския президент Джорж Буш в София бе междувремето в Чешката република и разбира се неговата визита не можеше да отбегне от нашето внимание. Радваме се заедно с вас да приветстваме на нашите страници талантливия наш режисьор Николай Пенев и голямото име на българската поп и класическа музика Орлин Горанов - поредната голяма личност на българската култура, която даде ексклузивно интервю за „Българи“.

Нашите усилия да дадем своя принос в развитието и популяризирането на българската култура бяха оценени и от министъра на културата на Република България проф. Стефан Данаилов, който в чест на 24 май – Деня на българската просвета и култура и славянската писменост, удостои списание „Българи“ с почетна грамота.

Мисля си, че тази награда е награда и за вас - нашите мили читатели, защото без вас и вашето съдействие ние нямаше да сме тук. Благодарим ви и останете с нас.

Иван Иванов



18–21. ОРЛИН ГОРАНОВ

Съдържание

4–10. НАКРАТКО

11. КУЛТУРА

ЕВРОВИЗИЯ 2007 – КИЧ
И НАЦИОНАЛНИ СТРАСТИ

12–14. БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ

ШОПСКИЯТ АНСАМБЪЛ ОТ ЕЛИН
ПЕЛИН ЗАВЛАДЯ ОСТРАВА;
ПЪЛНОМОЩЕН МИНИСТЪР
ГАНЕВА ОЧАРОВА ОСТРАВСКИТЕ
СТУДЕНТИ; ПРАЗНИК НА

БЪЛГАРСКОТО МАЛЦИНСТВО В ЧЕХИЯ

15. ПОЛИТИКА

14-ТА СРЕЩА НА ДЪРЖАВНИТЕ
РЪКОВОДИТЕЛИ НА СТРАНИТЕ
ОТ ЦЕНТРАЛНА ЕВРОПА

16–17. АКТУАЛНО

ВЕЧНИЯТ ГРАД ПОСРЕЩНА
ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИ
МЕДИИ ОТ ЦЯЛ СВЯТ

18–21. ИНТЕРВЮ

ОРЛИН ГОРАНОВ - ДВАТА СВЯТА
НА ЕДНА ЗВЕЗДА

22–23. ПРОФИЛИ

НИКОЛАЙ ПЕНЕВ - ЧОВЕК ЦЯЛ
ЖИВОТ ТЪРСИ ВЪЛШЕБНИЯ
ПРЪСТЕН

24–25. БЪЛГАРСКАТА

ДИАСПОРА
БЪЛГАРИТЕ В МАКЕДОНИЯ

26–27. НА ПЪТ

МАЧУ ПИКЧУ - ТАЙНСТВЕНИЯТ
ГРАД НА ИНКИТЕ

28–29. ПАМЕТ

170 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ;
НЯМА ГИ ВЕЧЕ ДЯДО ВАЗОВ
И ДЯДО МЪРКВИЧКА ДА СЕ
ХВАНАТ ПОД РЪКА



26–27. МАЧУ ПИКЧУ



22–23. НИКОЛАЙ ПЕНЕВ



16–17. СРЕЩА НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ

БЪЛГАРИЯ И ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ

На проведените в България избори за членове на Европейския парламент ГЕРБ се нареди на първо място с 21,64% и получи 5 мандата, следван от Платформа европейски социалисти с 21,41% и също 5 мандата. ДПС получи 20,26% и съответно 4 мандата, Атака – 14,20% и 3 мандата и НДСВ – 6,26% и 1 мандат. Действителните гласове на изборите за Европейски парламент са 1 937 696, Националната изборителна квота е 107 650 гласа. Пет от партиите и коалициите са получили гласове над националната квота и те си разпределят 18-те мандата.



Министерският съвет прие доклада на министъра по европейските въпроси Гергана Грънчарова за хода на изпълнението на мерките от Плана за действие за 2007 година, произтичащи от членството ни в Европейския съюз. Към 26 април от 107 мерки са изпълнени 77. На 20 април е получено официално писмо от Европейската комисия, с което българската страна е уведомена за започването на т.нар. наказателни процедури за липсата на нотификация на 52 директиви на общността.

Потребителските кредити в целия Евросъюз ще са с еднаква лихва. За това се споразумяха министрите на промишлеността в ЕС. Те приеха споразумение, с което кредиторите се задължават да дават на потребителите повече информация за условията по заемите и лихвите още преди да са ги теглили, предаде Асошиейтед прес. Въз основа на документа ще бъде създадена нова директива, която ще направи пазара на потребителските заеми по-прозрачен. Това предложение бе направено от Меглена Кунева, еврокомисар по защита на потребителите.

Българските евродепутати ще получават по 600 евро на месец, докато румънските им колеги ще вземат 1000 евро. Едва през 2009 г. влиза в сила нов „статут на евродепутата“, с който заплатите на всички евродепутати се изравняват до 7000 евро и се добавят и по 1600 евро за пенсионно осигуряване.

Над 10 000 души от двете нови членки на ЕС са пристигнали да търсят работа в Обединеното кралство, обяви британското вътрешно министерство, цитирано от Рой-

терс. Лондон наложи ограничения за броя на работниците от България и Румъния. Данните показват още, че между януари и март броят на работниците, дошли от 8-те източноевропейски страни, влезли в ЕС през 2004 г., е намалял до около 49 000 души. Това е с 16 000 по-малко в сравнение с предходното тримесечие. От 2004 г. насам над 600 000 източноевропейци са получили разрешение за работа. Две трети от тях са поляци.

Над 40 румънци и българи бяха глобени по 1000 паунда (3000 лева) за това, че работят незаконно във Великобритания, след като страните им се присъединиха към ЕС, съобщиха „Дейли мейл“. 3/4 от нарушенията са в Лондон, част от работниците са задържани на строежа на стадион „Уембли“.

С членството на България в ЕС отпада черният печат от паспортите, но санкцията ще продължи да действа за български граждани, които имат присъди в страните от Евросъюза.

Малките и средни предприятия могат да бъдат финансирани от Европейската комисия през Първа рамкова програма за конкурентоспособност и иновации, съобщиха Лидия Шулева. Бюджетът на рамковата програма е 3,6 млрд. евро.

На България може да бъде наложена предпазна клауза при отрицателна оценка на мониторинговия доклад. Това заяви шефът на представителството на Европейската комисия (ЕК) у нас Майкъл Хъмфрис, цитиран от Дарик радио. „Франко Фратини и Катрин Дей са отговорни за продължаващата подготовка на мониторинговия доклад на ЕК, който трябва да е готов до края на месец юни. Този доклад отразява оценката на борбата с корупцията и организираната престъпност, както и правосъдната система“, добави Хъмфрис.

България и Румъния са страните с най-голям сив сектор на пазара на алкохол сред останалите членки на Европейския съюз, заяви Филип Муто, президент на Европейската конфедерация на производителите на спиртни напитки (СЕПС). Само за четири месеца след пускането на новите бандероли на българския пазар вече масово се продава нелегална продукция от алкохолни напитки с отлична фалшификация на акцизния бандерол, допълниха от Асоциацията на производителите, вносители и търговците на спиртни напитки в България.

ЕС засилва мерките срещу работодателите, наемащи нелегални имигранти. В момента нелегалните работници в ЕС са между 4,6 и 8 млн.

Всички производители и търговци на етерични масла трябва да се регистрират в началото на юли и да лицензират своите продукти в международна агенция според директива на Европейската комисия, приета през декември миналата година. Регистрацията само на един продукт възлиза на около

100 000 евро. България е единствената страна в света, производител на висококачествено розово масло и затова няма ограничения от ЕС.

България е единствената страна в ЕС, в която Държавен вестник не е достъпен в интернет, заяви Александър Кашъмов от програма „Достъп до информация“.

Европейският парламент обсъди Пътната карта за равенството между мъжете и жените за периода 2006 - 2010 г. на Европейската комисия. Необходима е по-добра интеграция на жените имигрантки, правилно прилагане принципа за еднакво възнаграждение, насърчаване на бащите да участват в семейните грижи, както и приемане на директива за борба против насилието срещу жени. Жените представляват 52% от населението на ЕС, но все още са дискриминирани. Дискриминацията спрямо жените е особено осезаема в областта на достъпа до пазара на труда. Въпреки законодателството на Общността и националните разпоредби за равни възнаграждения, разликата между възнагражденията на мъжете и жените продължава да съществува - жените в ЕС получават средно 15% по-малко от мъжете. Политиката за равенство на половете трябва да се третира от ЕК „преди всичко като необходимо изискване за спазване на човешките права“, се казва в доклада, който беше приет с голямо мнозинство от ЕП.

Всеки евродепутат получава по 1500 евро за летене до Брюксел и Страсбург без да показват билет. Годишният календар на депутатите включва 12 четиридневни пленарни сесии в Страсбург; 6 двудневни пленарни сесии в Брюксел, две седмици през месеца заседания на комисиите и междупарламентарните делегации, една седмица месечно за заседания на фракциите и 4 седмици годишно за присъствие в изборителните райони. Това коства на данъкоплатците точно 206 млн. евро годишно. Що се отнася до дневните, нашите избраници ще разчитат на 279 евро на ден, покриващи хотел и ядене. ЕП отпуска и 3950 евро месечно за офис разходи - компютри, телефон, интернет.

Председателят на Европарламента Ханс-Герт Пьотеринг разкритикува офиса на ЕП в София, тъй като достъпът до него е затруднен поради това, че има общ вход с посолството на Великобритания. Пьотеринг смята да призове ЕП да намери нова сграда в София, която да е със свободен достъп.



Сергей Станишев обявя структурни промени в кабинета и прие оставките на министрите Румен Овчаров и Георги Петканов в Деня на падналите за свобода. Изпълнителното бюро на БСП обявя, че поема вината за крайно лошите резултати на евроизборите и напуска партийната власт. „Когато почитаме Ботев и загиналите за България е хубаво да си спомним техния пример. Днес не се налага българите да дават своята кръв за свободата и независимостта на нашата страна, но в наши ръце е да гарантираме, че България ще се развива като успешна държава“, каза на специална пресконференция премиерът Сергей Станишев. „Ще създам национална агенция за сигурност, която ще има структури в три министерства - на отбраната, вътрешните работи и финансите. Обособяването ѝ ще стане със специален закон. Това обаче ще наложи и промени в още няколко нормативни акта. Такава е практиката в много страни“, заяви Станишев.

Папа Бенедикт XVI прие официална българска делегация, водена от председателя на парламента Георги Пирински. „С това посещение България засвидетелства, че държи на християнските си корени“, каза папата. Според него те засилват българската култура и национална идентичност, както и духовното наследство на славянските братя е допринесло България с пълно право да се впише в културните традиции на Европа. Папа Бенедикт XVI изрази пожелание България да защитава християнските ценности не само в страната, но и в Европейския съюз, в който вече може да играе важна роля след приемането ѝ като пълноправен член. Той потвърди, че е съпричастен с тревогите на българския народ и се моли за него.



Първият български автомобил „Юниверс“ бе представен на Гергьовден на летище „Бършен“ край Сливен. Идеята за „Автомобил, произведен в България“ се ражда в края на 2004 година. „Юниверс“, задвижван от 1,5-литровия агрегат на Smart Forfour, бе изграден с активната подкрепа от страна на DaimlerChrysler AG и на Mercedes-Benz Design. Реализацията му стана възможна и благодарение на Станимир Карапетков, ръководител на проекта „Автомобил, произведен в България“. Проектът е реализиран от студентите Володя Димитров, Иван Иванов и Даниел Чавдаров в сътрудничество между ТУ-София, „Балканстар София“, „Брабус“ АД Германия и направление „Мерцедес-Бенц дизайн“ на „Даймлер Крайслер“. Първият модел комби на ВГ колата „Юнивърс“ бе официално представен в края на май. Моделът е удължен с 25 см и е зелен на цвят.

Правителството одобри в края на април проекта на Закон за дипломатическата служба, внесен от вицепремиера и министър на външните работи Ивайло Калфин. С проектозакона се създава цялостна уредба за подбора и кариерното развитие на служителите от дипломатическата служба. Уредени са правилата

СТАТИСТИКА

В Гърция и Кипър има най-много пушачи, а България и Унгрия са на трето място, сочат данни на Евробарометър. 42 на сто от гърците заявяват, че пушат, докато този процент за среднестатистическия европеец е 32 на сто. При кипърците този процент е 39 на сто, следвани от унгарците и българите - 36 на сто, поляците - 35 на сто, чехите и естонците - 34 на сто. Според Евробарометър най-малко пушачи има в Швеция - 18 на сто, Португалия - 24 на сто, Словакия и Малта - 25 на сто.

6-7 млрд. лв. годишно се дават за подкуп, което е приблизително 10-12% от брутния вътрешен продукт, съобщиха в „Стандард“. Данните са от проучване на Центъра за изследване на демокрацията. Прогнозата е, че подкупите у нас ще растат до достигане на средноевропейското ниво от 16%. „Пазарът“ на рушвети през 2005 и 2006 г. е бил 15 млрд. лв., като по-голяма част от корупционните средства са свързани със сделката за АЕЦ „Белене“, се посочва в изследването. През 2006 г. щетите за държавата са оценени на 1,2 млрд. лв. Изследването посочва енергетиката като един от най-рисковите сектори с най-много обществени поръчки. В периода 2004-2006 г. едва 21% от тях са осъществени чрез открита процедура.

Минималната работна заплата в България е 18 пъти по-ниска от тази в Люксембург, сочат данните от нов доклад на ЕС, изготвен от Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд. Според проучването минималната заплата у нас е 82 евро, докато в Люксембург е 1503. Според други проучвания минималната заплата в Ирландия е 1326 евро, в Холандия и Великобритания - 1272, в Белгия - 1234 и Франция - 1217 евро. Големи са разликите и в начина на заплащане на мъжкия и женския труд, се казва още в доклада.

Всяко четвърто дете в България не завършва средно образование според данни в становището на „Семейството, доброто родителство и равните възможности между половете“ на Икономическия и социален съвет. 41,3 от младежите между 15 и 24 годишна възраст са пушачи, като 86,6 на сто са пасивни. 77,4 процента от случаите на насилие спрямо децата са извършени в семейна среда. 70 процента от учениците употребяват алкохол, 14 процента от децата



страдат от диабет, астма, хипертония и други хронични болести, се казва още в документа. Според изследвания на БАН от 2000 година, близо 6,4 на сто от децата между 5 и 17 годишна възраст работят. От тях 32,3 са заети в домашното стопанство, 5,8 на сто работят по 30 часа седмично неплатено, 43,3 процента от работещите деца получават от 10 до 30 лева месечно. Според становището на съвета близо 5 000 деца са работили в опасни за здравето условия на труд, а 3,3 процента от децата са проституирали.



Националният статистически институт съобщиха, че заплатите в София са със 123 лв. или с над 30% по-високи от средните в страната. През март столичани са взимали средно по 519 лв. Само работещите в столицата взимат средно над 500 лв. на месец. Във всички останали области възнагражденията са поне със стотина лева по-ниски. Само в четири области средните заплати са минали границата от 400 лв. Това са София-окръг, Варна, Враца и Стара Загора.

От 1989 година българите са намалели с 1 милион и 200 хиляди човека. 900 000 човека са напуснали страната само за 16 години поради икономически и социални причини. През 2006 година сключените бракове са 32 773, а разводите са 14 828. 82,9 процента от жените с висше образование ще се върнат на работа след раждане. Жените със средно образование, които също ще се върнат на работа, са 69,1 на сто. Данните са цитирани в становището на „Семейството, доброто родителство и равните възможности между половете“ на Икономическия и социален съвет.

Българите ползват най-малко платен отпуск в сравнение с работниците в ЕС, сочи изследване на Института за социални и синдикални изследвания към КНСБ. Едва 21 дни почивка са се паднали средно на нашите работници миналата година. В Европа платеният отпуск е над 23 дни. Почивките ни са по-малки дори от САЩ, известни с кратките си отпуски. По закон минималната отпуската у нас е 20 дни годишно. За сметка на това работната ни седмица е една от най-дългите, а заплатите - най-ниските. Българинът се труди средно 40,9 часа седмично. В повечето европейски страни е 40 часа, а във Франция - дори 35.

НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ

България трябва да се ангажира с осигуряването на безплатни учебници на българските деца в чужбина от 1-ви до 4-ти клас, каквито получават в момента и техните връстници у нас. „Навсякъде, където има 20-30 деца от българската диаспора в чужбина, България трябва да изпрати правоспособен платен учител по български език и литература“, каза министърът на образованието и науката Даниел Вълчев след заседанието на парламентарната комисия по външна политика, на което представи информация за българските училища в чужбина.

България изостава по научния обмен.

Малко български студенти, преподаватели и учени се възползват от програмата за академичен обмен на Европейския съюз „Еразъм“. По данни на Европейската комисия (ЕК) в нея през академичната 2005/2006 г. са участвали 154 хил. студенти и 23 хил. преподаватели от общността. За същия период България е изпратила едва 882 студенти и 414 преподаватели и заради това беше критикувана в началото на месеца от еврокомисаря по регионалната политика Данута Хюбнер, която беше на посещение у нас.

В новия Закон за народната просвета трябва да залегне текст за статута на българските училища в чужбина, заяви министър Даниел Вълчев. В момента има три български държавни училища в чужбина - в Прага, Братислава и Будапеща. В тях се обучават общо 157 деца от български произход, а МОН



отпуска 1,5 милиона лева годишно за обучението им. „Ефектът от тези училища е много нисък, защото харчим много пари за малко ученици“, отбеляза просветният министър. Даниел Вълчев съобщи, че издръжката на един български ученик в Братислава е 3225 лева, в Прага - 5136 лева, а в Будапеща - 7213 лева. В България издръжката на един ученик е между пет и десет пъти по-малка от тази за българските ученици в чужбина.

Държавната Агенция за българите в чужбина създаде безплатен самоучител по български език „Език свещен на моите деди“. Новият електронен продукт е посветен на Деня на славянската писменост и култура - 24 май. Изданието съдържа 14 рубрики с правила и упражнения. Агенцията е започнала и издаването на поредица от компакт дискове с актуализирана информация за българите в различните страни. Под мотото „България - това сме всички ние“ са издадени дискове за българите в страните от Централна и Западна

Европа и за сънародниците ни в Общността на независимите държави. В този мултимедийен продукт са включени рубрики, които съдържат историческа справка, информация за организациите на българите в чужбина, за училищата, църковните общности и медиите.

Степента на обучение „специалист по“ или т. нар. полувише се премахва и всички студенти ще се дипломират като бакалаври, предвиждат приетите от парламента на второ четене промени в Закона за висшето образование. Поправките вадят както за студентите в заварено положение, така и за тези, които са завършили преди 5-10 или повече години. Завършилите с диплом „специалист по“ ще стават автоматично бакалаври, нищо че не са учили за такива. Няма да се пренаписват дипломите, а работодателите ще знаят, че според закона вече няма специалисти, а бакалаври. Ако обаче българин кандидатства за работа в страна извън ЕС, трябва да му бъде издадено специално удостоверение от ресорното министерство, че „специалист по“ значи дипломиран с висше образование. За държавите от Евросъюза няма такова изискване, освен ако не се касае за по-специфични професии като медсестри и акушерки.

Вицепремиерът и министър на образованието и науката Даниел Вълчев представи през март във Варна „**Стратегия за развитие на висшето образование - основни акценти**“. Част от акцентите в стратегията за висше образование са университетите да могат да обучават студенти платено обучение извън държавната поръчка и висшите училища сами да определят таксите си, но при максимален фиксиран размер от държавата.

ТУРИЗЪМ

България е на 54-то място в туризма според индекса за конкурентноспособност на Световния икономически форум. В изготвената за първи път класация са включени общо 124 страни. Държавата ни е зела 66-а позиция по отношение на законовата рамка. На 56-о място сме по качество на инфраструктурата и 41-ви според богатството на ресурсите за развитие на бранша. Първа в класацията е Швейцария, следвана от Австрия и Германия.

Огромнен ваканционен комплекс с близо 530 апартамента бе открит в Обзор. Инвеститор е датската фирма „Страндхолмс алле“, която е вложила над 70 милиона евро. Новият комплекс носи името „Обзор бийч ресорт“ и се намира до морския бряг. Той е построен върху 52 хил. кв. м. разгъната площ и разполага с 5 басейна, 2 фитнес зали, спа център, минигольф, бiliarд, няколко ресторанта и нощни барове. От фирмата собственик съобщиха, че 80% от апартаментите вече са продадени на клиенти от чужбина. „Страндхолмс алле“ изгражда в момента в съседство още два ваканционни комплекса - „Обзор бийч клуб“ и „Бяла

бийч ресорт“, на стойност над 45 милиона евро, съобщи в. „Стандарт“.

Всеки ресторант с повече от три звезди трябва да има консултант по вината поискаха от асоциацията на сомелиерите от туристическото министерство. Такова изискване има в повечето от европейските страни. У нас едва 30 души могат да се нарекат професионални сомелиери. Между 800 и 1200 лв. е заплатата на специалист по вината в нашите ресторанти, а западните им колеги получават по 4000-5000 евро месечно.

7 хил. руски туристи ще летуват в Созопол, което е три пъти повече в сравнение с миналата година. Този сезон морският ни курорт е хит в Русия, твърдят хотелиери.

231 хил. чужденци са посетили България за първите 3 месеца на годината, обяви НСИ. Те са похарчили за нощувки над 46,7 млн. лв., а самите нощувки са близо 800 хил. У нас са идвали чужденци предимно в зимните ни курорти или по бизнес. Само курортите около Благоевград са посетени от 40 хил. гости, които са реализирали около 200 хил. нощувки в хотели.

за подбор, кариерно развитие и атестиране на служителите в Дипломатическата служба, техният статус, както и специфичните правоотношения, свързани с осъществяването на дипломатическата дейност зад граница. Уредени са условията и редът за назначаване на посланици, постоянни представители и генерални консули, които досега не бяха предмет на изрична регламентация в действащите нормативни разпоредби.

Президентът на ФК „Локомотив-Пловдив“ Александър Тасев бе застрелян в столичния квартал „Бояна“. Тасев става президент на Локо на мястото на застреляния през 2005 г. бос на ВИС Георги Илиев. Александър Тасев бе известен като най-големият търговец на черши у нас. Негови фирми изнасяха 80% от експорта предимно за Италия. През последните години бизнесът на Тасев се разраства към газовия сектор и туризмът. Много вероятно е убийството му да е свързано с конкуренцията на тези пазари.



На 15 юли 2007 г. влиза в сила Споразумението между правителството на Република България и правителството на Държавата Израел за отмяна на визовите изисквания за техните граждани. Българските граждани, притежаващи валидни обикновени паспорти, ще могат да влизат, да преминават транзит и да пребивават на територията на Държавата Израел без визи за срок до 90 дни в рамките на 6 месеца. В случай, че български граждани желаят да пребивават на територията на Държавата Израел за срок по-дълъг от 90 дни в рамките на 6 месеца, да работят или да упражняват дейност, свързана с получаване на доходи, трябва да бъдат предварително снабдени с необходимия вид виза.

Валери Тодоров е новият генерален директор на Българското национално радио (БНР). Съветът на електронните медии го избра с 5 гласа от общо 8.



В края на май някои селища в България бяха опустошени от наводнения, градушки и смерчове. Наводнение, подобно на това от 2005 г., преживя Владая. Повече от 10 къщи плуваха в езеро, дълбоко над половин метър. Тонове вода се изляха и потопиха столичния квартал „Сухата река“. С водната стихия се бореха и край манастира „Св. Мина“ в кв. „Бенковски“. 70 семейства останаха под открито небе, след като смерч помете покривите на домовете им в пловдивското с. Калековец. Осем къщи са наводнени след проливните дъждове в село Дорково, община Ракиново. Искър заля моста във вилната местност Старата юзина в Панчарево. Поройните дъждове създадоха кризисна ситуация в три габровски и над десет севлиеви села. Прекъснати са пътища, активизирани са свлачища, има разрушени мостове и наводнени частни и фирмени имоти. Падналите в края на май порои заляха значителни площи в зеленчукопроизводителните региони в Пазарджишко и Пловдивско и унищожиха насаждения в Родопите и Стара планина. Прекъснати са пътища, активизирани са свлачища, има разрушени мостове и наводнени частни и фирмени имоти.

В публикувания доклад на „Амнести интернешънъл“ за 2006 г. се констатира, че има данни за малтретиране и използване на прекомерна сила от страна на българската полиция срещу хора, заради тяхната етническа принадлежност или сексуална ориентация, предаде БТА. Човешките права на малцинствата в България не са адекватно защитени, в частност правото на жилище на ромската общност, а душевно болните живеят в тежки условия и осигурените им грижи и лечение са недостатъчни, посочва международната правозащитна организация.

Около 30 оператори и фоторепортери от почти всички столични и национални медии се събраха на мълчалив протест пред сградата на Министерството на вътрешните работи.

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

41% от българите твърдят, че са жертва на неправилна терапия. Половината от хората, които имат нужда от лечение, не могат да си го позволят, сочат данните на национално представително изследване на НЦИОМ, цитирано от „Фокус“. Лечение не могат да си позволят предимно възрастните хора над 60 г., ромите, нискообразованите и хората със стандарт под средния. Основната причина е липсата на достатъчно пари. Други пречки пред необходимото лечение са липсата на информация за това кои лечебни заведения могат да лекуват заболяването на пациента (14%) и липсата на информация за достъп до медицински услуги (12%). Сред хората, които не могат да си позволят лечението, най-голям дял заемат хронично болните - 74 на сто. 70% от българите разчитат предимно на традиционната медицина.

Брюксел препоръчва в своя официален сайт таратора като ефикасно средство за отслабване. Съобщението в интернет страницата на Главна дирекция „Здравеопазване и защита правата на потребителите“ на Еврокомисията гласи, че тараторът е „базиран на прочутото българско кисело мляко и красавицата“ и сваля излишните килограми, съобщи ИТАР-ТАСС. Той помага не само при борбата с пълнотата, но и при разстройствата на стомашно-чревния тракт. Освен това е мощен антиоксидант.



Зам.-министърът на здравеопазването д-р Матей Матеев съобщи, че в „Златни пясъци“ няма да има недостиг на здравни услуги. Най-големите варненски болници УМБАЛ „Света Марина“ и МБАЛ „Света Анна“ ще изнасят своите доболнични структури в комплексите. По 3 допълнителни екипа за Спешна медицинска помощ ще има във Варна и в Добрич.

Половината българи са с наднормено тегло. Масовото затлъстяване се дължи на неправилно хранене, стрес и застоял живот. Това сочат данните от социологическо проучване на МБМД. Едва 10% от българите спортуват или извършват физическа работа. Най-дебели са хората над 40 години. Хората в селата трупат излишни кила по-често, отколкото тези в големите градове. Най-дебелите българи (60% от хората) са в Северозападната част на страната. Най-слаби са нашенците в района на Русе и Ловеч.



За последните 50 години сме започнали да консумираме седем пъти повече тлъстини и пет пъти повече сол. Българите посягат към чашката четири пъти повече, отколкото преди половин столетие. Страната ни е на второ място в Европа по смъртност от сърдечно-съдови заболявания след Русия. Българските деца са на четвърто място по дебелина в света след гръцките, английските и ирландските си връстници.

500 българи, прекарвали остър инфаркт на миокарда, ще вземат участие в клинични изпитания на уникален метод за възстановяване със стволни клетки, съобщи в. „Стандарт“. Международният проект е стартирал през пролетта на 2006 г. В него ще се включат и 1500 пациенти от Германия и Финландия. Лекарски екипи от трите страни ще следят как се подобрява състоянието на пациентите, след като им се впръскат техни стволни клетки в поразеното от инфаркта място. Проследяването ще става на всеки три месеца в рамките на 3 години.

Психолози и полицаи ще работят заедно по програма за превенция на насилието в училищата. При изпълнението на проекта ще бъде приложено най-доброто от аналогична програма в Германия, посочиха психолози и представители на полицейския синдикат. Идеята ще започне да се реализира в училища в 11 града от следващата учебна година, като първата група ще са ученици от 11 до 16 г. След това ще се премине и към по-малките - от 7 до 11 години.

Специално устройство за разширяване на артерията, което ще се прокарва през ръката, ще спасява пациенти с остър инфаркт на миокарда. Операцията ще се извършва в Националната кардиологична болница със супермодерен ангиографски апарат. Операцията по поставянето на специалното приспособление за разширяване на стеснените или запушени артерии става след минимална упойка, колкото за изваждането на един зъб. Безкръвната операция трае между половин и един час.

В програмата на ЕС за подобряване на общественото здравеопазване могат да участват болници и фирми. Проектите трябва да предлагат решения срещу зависимост от цигари, дрога и алкохол, както и информация за превенция на болестите. ЕС поема 60% от средствата за проекта.

ИСТОРИЯ И АРХЕОЛОГИЯ

Кметът на Сливен Йордан Лечков финансира разкопки на известния археолог проф. Георги Китов край Сливен. Те струват над 200 000 лева и ще продължат три месеца.

Археолозите ще бъдат снимани от екип на канал „Дискавърри“. Откритите експонати ще

бъдат изложени в Сливенския исторически музей. Китов съобщи, че гръцкото министерство на културата плаща за разкопки в България повече отколкото българското. Йордан Лечков обяви, че община Сливен е заделила 300 000 лева за ремонт на инфраструктурата в крепостта „Туида“.

17 обекта ще бъдат проучени по цялата южна граница с Гърция. Те ще бъдат финансирани по програмата „Трансгранично сътрудничество“. Най-значителният проект е за възстановяване на античния град Никополис ад Нестум, който бе спечелен от община Гърмен. 273 500 евро ще бъдат за консервация и опазване на археологическия паметник и превръщането му в туристически продукт.



Селищна могила „Юнаците“ край Пазарджик, пещера „Козарка“ край Белоградчик, праисторическо селище Ковачево край Сандански ще бъдат финансирани от Франция. Съвместна българо-полска експедиция ще проучва древноримски град до Свищов. Продължават проучванията на екипа, ръководен от проф. Николов, на най-ранния в Европа солодобивен център край Провадия, където част от средствата се осигуряват от общината. Държавни субсидии са отпуснати за изследвания в Перперикон, Плиска, Преслав и хълма Трапезица във Велико Търново. Като цяло на територията на страната ще се работи по около 240 обекта.

Двеста хиляди лева е отделил Националният исторически музей за разкопки през археологическия сезон 2007, съобщи директора на музея проф. Божидар Димитров. Тези средства са изцяло от приходите на музея от билети, такси и наеми. Усилията са съсредоточени в десетина значими обекта,



повечето от които се разработват отдавна от научните сътрудници на музея. Те обхващат всички епохи от древната история на нашите земи. В Созопол Кръстина Панайотова ще продължи започнатата преди 20 години работа на древногръцкия некропол. Нови златни праисторически бижута пък се очаква да излязат от некропола край Дъбене, Карловско. Под ръководството на Ивайло Кънев ще продължи разкриването на ранносредновековно българско селище край Добрич и на крепост в местността Балькдере край Ивайловград. Бони Петрунова ще работи и върху други две български средновековни крепости - „Света Петка“ край Пещера и крепостта на Калиакра. Край Козлодуй ще продължи работата по римската крепост в местността Хърлец под ръководството на Десислава Иванова. Единствената община, от която НИМ получава финансова помощ за разкопките, е Якоруда, където Мариела Инкьова ще изследва крепост от средните векове.

Повод за протеста е побоят над фотографа от вестник „Експрес“ Емил Иванов. Той пострада при опит да заснеме полицаи, охраняващи сградата на Съдебната палата в столицата, докато Младен Михалев-Маджо даваше показания. Тогава няколко служители на реда с бронжилетки го завлекли във входа и го заставили да изтрие кадрите. Софийската военна окръжна прокуратура отказа да образува досъдебно производство срещу полицаите.

Вината на „Вила Любимец“ и „Вила Хисар“ спечелиха награди от престижния винарски конкурс за вино и спиртни напитки - Decanter World Wine Awards 2007. Вината „Сира“, реколта 2006 и „Розе“ от „Каберне Совиньон 2006“ взеха бронзови медали. „Шардоне 2006“ и „Метафора 2006“ получиха почетни дипломи от авторитетния конкурс. Всички награди за продуктите на двете изби бяха обявени от 22 до 24 май на Панаира на виното в „Ексел център“ в Лондон.

„Как ще ги стигнем ватманите“ бе най-честата реплика, която се чуваше на шествието по случай 24 май в София. Почти всички преподаватели бяха със стикери, на които пишеше „За по-високо заплащане“. На празника учителите поискаха двойно увеличение на заплатите. В момента брутната учителска заплата е 404 лева, а ватманите вземат около 850 лв.

По 50 евро на ден ще трябва да имат чужденците, които идват в България. Това реши

вчера правителството с промени в закона за чужденците. Според закона „чужденец“ е всеки, който е гражданин на страна нечленка на ЕС. Всеки, преминал през границата ни, ще трябва да декларира, че има тази сума за престой от един ден. Досега се изискваше по 50 лева. Заявления за издаване на разрешение за дългосрочно пребиваване ще се подават в дирекция „Миграция“, като се предостави документ за платена държавна такса. При разрешение за престой се полага и щемпел в документа за пътуване на лицето.

За 95 стотинки ще можем да телефонираме в цяла Европа. Новите такси за роуминг ще влязат в сила наесен. Те вече са гласувани от Европейския парламент. Предстои на 7 юни тарифите да бъдат приети от Съвета по телекомуникации на Европейския съюз на заседание в Люксембург. Промените



предвиждат поетапно намаляване на тарифите в следващите 3 години. За изходящите обаждания таксата ще стане максимум 49 евроцента още тази година, а за входящите обаждания тарифата ще е 24 евроцента. Намалението на тарифите е близо 70% от сега действащите.

Бензинът у нас е по-скъп, отколкото в Гърция, пише в „Стандарт“. Литър от високооктановия А-98 и А-100 се продава между 2,14 и 2,25 лева. Най-масовият А 95 е 2,04 лв. В южната ни съседка цената на горивото е между 0,98 и 1,02 евро. Приблизително толкова струва и в Италия, а в Германия е около 1,31 евро.

Първата копка на най-големия логистичен център за замразени и охладени хранителни продукти „Fresh Logic“ на Балканския полуостров бе направена през май в Пловдив от министъра на транспорта Петър Мутафчиев. Инвестициите, предвидени за изграждането и оборудването на центъра са 25 млн. евро, като по план той ще заработи до края на 2007 г. Центърът е локализиран в Централна България, което ще позволява бързи доставки от всички краища на страната. През юни 2006 г. стартира проектирането на най-големия и единствен по рода си на Балканите технологичен център с хладилни камери „Fresh Logic“.

Нискотарифната авиокомпания „Джърмънионгс“ започна през май полети от Берлин и Кьолн до Варна и Бургас. Тя е дъщерна на Lufthansa.

Министерството на земеделието и горите инвестира по програмата САПАРД и чрез фонд „Земеделие“ 37 млн. лв. в розопроектирането и изграждането на дестилерии. През 2001 г. България има 9 хил. дка розови насаждения. За последните шест години са създадени 26 хил дка.

Боян Петракиев – Барона, обвинен в организиране на престъпна група за източване на кредитни карти, е на свобода срещу 2 000 лева. Неговият съучастник в чужбина Христо Върбанов е на свобода срещу 3 000 лева гаранция. В обвиненията има международен елемент и трябва да се направят съдебни поръчки в осем държави.

Двама българи бяха арестувани в руския град Екатеринбург, докато се опитвали да изтеглят от банкомат информация за кредитни карти. 28-годишните българи, които се издирват от Интерпол, са част от международна престъпна групировка, занимаваща се с източване на карти. По първоначална информация групата е източила хиляди от няколко европейски банки.

Българите от Босилеград се обърнаха за помощ към сръбския парламент, българското Народно събрание и Европарламента. В изявление, подписано от Културно-информационния център на българското малцинство, „Матица на българите“ и „Демократичния съюз на българите“, са изброени проблемите на българите в Сърбия и исканията към Белград, София и Брюксел. От Сърбия се иска да спазва правата на българите, да им позволи обучение на майчин език и употребата му пред държавните органи. България пък е призована да извоюва от Сърбия защита на правата на всеки българин, подложен на незаконни действия от Сърбия. От Брюксел се иска активно присъствие и мониторинг над цялостното положение на българското малцинство в Сърбия, съобщил в. „Стандарт“.

Валентин Димитров бе пуснат на свобода срещу 20 000 лева. Съдът промени мярката за неотклонение на бившия шеф на „Топлофикация“, известен като Вальо Топлото. Той вече четири пъти досега обжалваше задържането си под стража. Валентин Димитров бе задържан преди близо година и обвинен в източване на „Топлофикация София“ и пране на пари.



Софийска градска прокуратура е образувала досъдебно производство срещу неизвестни длъжностни лица за злоупотреба в размер над 1 млн. лева, след като през май беше обискан офиса на „Булгартабак Холдинг“ АД в София. „Булгартабак“ ще изчезне, ако клеветите срещу мен продължат. Аз лично и всички работещи се чувстваме обидени и унижени от слуховете, които се тиражират в медиите“, обяви директорът на цигарения холдинг Христо Лачев.

КАУЗАТА НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ В ЛИБИЯ

Трите чудодейни икони на Света Богородица от Троянския, Бачковския и Рилския манастир бяха пренесени в София, където 200 духовници се молеха за спасението на сестрите ни в Либия в храма „Св. Александър Невски“ в началото на май в София.

Джордж Майкъл излезе с триколовната лентичка „Не сте сами“ и каза „Ю ар нот алоун“ на концерта си през май в София. Той пъ „Фрийдъм“ с българската си публика, която чака това събитие в продължение на 25 години.

Македонецът Миле Стойковски се изгаври с осъдената на смърт в Либия медицинска сестра Снежана Димитрова, като публикува в блога си подигравателен фотоколаж, сравнявайки я с маймуна, съобщи БТВ. Освен монтажа, в сайта са публикувани груби и обидни коментари на македонски граждани по повод трагедията със сестрите и направените снимки. Парамаратонецът Миле Стойковски по този начин се опитва да спечели средства за участие в паралимпийските игри в Китай. Миле Стойковски симпатизира на партията ОМО-Илинден, на която българските власти отказаха регистрацията у нас.

Либия официално призна, че българските медицински сестри са бити от местни офицери и така са направили признанията, че са виновни за заразяването на над 400 либийски деца със СПИН. Съдът в Триполи отхвърли обвиненията на шестима либийски офицери срещу сестрите и палестинския лекар Ашраф за клевета. Исковете бяха на обща стойност 23 милиона долара. Петте българки и Ал Хаджудж бяха абсурдно обвинени в клевета от собствените им мъчител. Един от либийските офицери - Джума Мишири заявил, че ще обжалва тази присъда. С решението на практика съдът призна за абсолютна истина всички разкази на сестрите и Ашраф за инквизицията, на която са били подложени, бе първият коментар на адвокат Хари Хараламбиев. Делото започна на 11 февруари 2007 г. Офицерите, завели иск срещу българките, бяха оправдани преди година като ответници по жалби на сестрите, че са ги измъчвали при задържането им през 1999 г. Българките и Ашраф били подложени на жестоки изтезания. Те са зверски пребивани, измъчвани с ток, хапани от кучета, непрекъснато заплашвани, че ще отвлекат децата им и ще ги измъчват по същия начин пред очите им.

Световните агенции разпространиха комунике на фондацията, ръководена от сина на лидера Муамар Кадафи - Сейф ал Ислам, че има надежда за скорошен изход от случая с българските медицински сестри и палестинския лекар. Признаци за решението се появиха след преговори в Брюксел на 10 май между представители на

семействата на либийските деца, засегнати от СПИН и Европейския съюз, писа Франс прес. Според АФП може да не се стигне до смъртни присъди, ако диалогът между семействата на заразените деца и ЕС продължи в успешната посока, в която е тръгнал.

Либия ще затвори посолството си в Прага. Една от причините са осъдените на смърт пет български медицински сестри. Това съобщават агенция ЧТК и вестниците „Право“. Либия не е изпратила никакъв официален документ на чешките власти. Но дипломатически представителства на други арабски страни били уведомени, че посолството в Прага ще спре да работи към края на юни. Функциите му ще поеме либийският посланик във Виена. Освен в Чехия Либия може да затвори посолствата си в Дания и Холандия, които настояват за освобождаване на българските медицински сестри. Първоначално било предвидено закриване и на посолството в Словакия. Либия обаче се отказала, след като словашкият премиер Роберт Фицо нарече медицинските сестри „престъпници“.



Шестимата участници в третото издание на „М-Тел Масгърс“ подкрепиха единодушно инициативата на „Стандарт“, bTV и Дарик радио в подкрепа на несправедливо осъдените медицински сестри в Либия. Веселин Топалов е едно от лицата на кампанията. Още в първия турнир за годината във Вайк ан Зее 19-ият световен шампион подкрепи медиците и на всички свои състезания разказва за съдбата на нашите сънародници, съобщил в. „Стандарт“.

Социалистите в Европарламента иницираха международна петиция за освобождаване на българките и палестинския лекар в Либия. Тя бе разпространена в Групата на ПЕС на 22 и 23 май като част от световната кампания „Не сте сами“ и бе подписана от парламентарната група на ПЕС и от много служители в Европарламента. Петицията в ЕП е част от международна инициатива, подкрепена от много медии и организации като „Заедно срещу смъртното наказание“, „Амнести интернешънъл“, Световната коалиция срещу смъртното наказание, „Адвокати без граници“ и др.

Събраните подписи ще бъдат пратени до генералния секретар на Арабската лига Амр Муса и до Джон Куфур, шеф на Африканския съюз. Междувременно пък „Либия днес“ писа, че България се опитва да се възползва от членството си в ЕС, за да подлага Либия на натиск около СПИН делото.

СПОРТ

България вече има своя официален празник на спорта, съобщи БНР. Датата 17 май е определена с решение на Министерския съвет, тъй като на този ден преди 113 години в България пристигат 10 швейцарски учители по физическо възпитание, които поставят основите на спорта у нас. Денят на спорта е отбелязан с редица прояви в 194 общини. Повече от 130 зали, басейни, стадиони бяха достъпни за безплатно ползване от деца и възрастни. В много училища и клубове се проведе турнири по футбол, волейбол, баскетбол, бадминтон, стрелба и др.

Българският нападател на „Тотнъм“ Димитър Бербатов бе избран от феновете на клуба за Играч на годината, съобщава „Дейли Мейл“. Капитанът на българския национален отбор се разписа 23 пъти в първия си сезон при „шпорите“, като последното му попадение донесе победата на „Тотнъм“ с 2:1 над „Манчестър Сити“ в последния кръг на английската Висша лига и така подпечата визите на отбора за турнира на УЕФА. След мача мениджърът на „Тотнъм“ Мартин Йол отново се изказа ласкаво за българския нападател: „Бербатов е един от най-добрите нападатели в Англия. Някои от нещата, които прави, са невероятни“.

Българинът Ангел Червенков ще бъде назначен за треньор на шотландския „Хартс“, пише в „Стандарт“. Той ще смени на поста Валдас Иванукас, който водеше „сърцата“ този сезон. Бившият помощник-треньор на ЦСКА Червенков е бил избран лично от президента на „Хартс“ Роман Романов.



Ръководството на Манчестър Юнайтед не се е отказало от привличането на Димитър Бербатов. Нещо повече, клубът е готов да се раздели с 39 млн. паунда (58,5 млн. евро), за да си осигури услугите на нападателя на „Тотнъм“. Това твърди в. „Сън“.

Ансамбълът на България по художествена гимнастика, воден от треньорката Лили Игнатова, спечели златен медал на 5 въжета и бронзов на обръчи и бухалки от турнира за Световната купа в Санкт-Петербург. На въжета след България се нареждат отборите на Италия и Русия, а на обръчи и бухалки призовата тройка е Русия, Италия и България. Българският ансамбъл остана трети в многобоя.

България спечели две златни отличия на Европейското първенство по борба свободен и класически стил за мъже и жени, което се проведе през април в София. При класиците европейски шампион стана

Николай Гергов в категория до 66 кг. Втората шампионска титла за България спечели Станка Златева при жените в категория до 72 килограма. Световната шампионка Златева тушира само за 45 секунди съперничката си и така защити титлата си от Москва 2006. В свободния стил сребърен медал за България спечели Анатолий Гуйдя в категория до 60 килограма.

Олимпийската шампионка от Нагано 1998 Екатерина Дафовска обявява официално, че слага край на състезателната си кариера. Но-вината бе потвърдена за БТА от генералния секретар на Българската федерация по биатлон Васил Сивков и от самата състезателка. Причината е, че 31-годишната чепеларка не успя да се възстанови напълно от операцията на лявото рамо.



Веселин Топалов спечели третото издание на 10-дневния супертурнир в София „М-Тел Мастърс“. Бившият световен шампион Веселин Топалов спечели и третия шахматен супертурнир „М-Тел Мастърс“ в София. В драматична партия в последния кръг Веселин Топалов победи на 59-ия ход младия индийски шахматист Кришнан Сасикиран и си осигури първото място в турнира с 5,5 точки. Сасикиран се класира втори, световният юношески шампион Шахрияр Мамедяров от Азербайджан е на трето място.

Българинът Калоян Махлянов-Котошу постигна седмата си победа на големия сумо турнир в Токио и остана в челото на класирането, като е допуснал само една загуба. В среща от осмия кръг Махлянов, който е с втория по сила ранг „одзеки“, победи „магашира“ Токитенку, нанасяйки му пето поражение в надпреварата. Начело без загуба до момента са единственият действащ велик шампион - „йокодзуна“ Асаорию и „одзеки“ Хакухо.

„Фиорентина“ е готова да купи вратаря на „сините“ Николай Михайлов. Синът на Боби замина изненадващо на проби в Италия в петък, а още на другия ден предизвика фурор на турнир за юноши, съобщи в. „Стандарт“.



Общината в Петрич стана собственик на къщата на пророчицата Ванга, както и на над 1600 нейни вещи. Областният управител на Благоевград Владимир Димитров подписа заповед, с която прехвърли собствеността на кметството. Предстои обявяването на конкурс за избор на фирма, която да ремонтира къщата.

От 1 юли влиза в сила приетата през януари Наредба за структурата и организацията на работната заплата, която отменя «клас прослужено време». Промяната бе поискана от Международния валутен фонд. Наредбата съдържа редица спорни моменти, които могат да се тълкуват по различен начин и могат да създадат проблеми на специалистите.

135 хиляди е броят на нелегално пребиваващите българи на Апенините в периода август 2006 г., сочи изследване на Финансовата гвардия в Италия. Проучването на Финансовата гвардия е било направено по искане на командващия генерал Роберто Спечале. Според него в периода август 2006 г. българите са били осмата най-многобройна общност в Италия.

Учредителната конференция на федерация „Справедливост-България“ се проведе в зала „България“. Във форума участваха 1 200 делегати от етнически смесени региони, представени от седем неправителствени правозащитни организации от София, Шумен, Кърджали, Търговище и Гоце Делчев, съобщи БТА. Председател на инициативния комитет на федерацията е Сезгин Мюмюн.

Двезичен атлас на български и английски език с подробни административни карти на всички области, пълен списък на градовете и селата, изписани на кирилица и на латиница според правилата на транслитерацията, получават областните управители и кметовете. Атласът е подготвен от Министерството на държавната администрация и административната реформа по проекта „Разбираема България“.

Варненската и Великопреславската митрополия се обявиха против регистрацията на Сектата на Сатаната, съобщи БТА. Сатанизмът е пропаганда на злото и ритуалите на сектата са свързани с насилие, смятат от митрополията. „Считаме, че подобна организация, която застрашава физическото и духовното здраве на българина, не може да бъде легитимирана от закона“, пише в изявлението на митрополията.

България е страна, в която броят на слънчевите дни в годината са много и страната ни трябва да започне да произвежда слънчева енергия, смятат европейски експерти. Същото те препоръчват и на Кипър, Румъния и Малта.



ЕВРОВИЗИЯ 2007

КИЧ И НАЦИОНАЛНИ СТРАСТИ

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА

Стоян Янкулов и Елица Тодорова спечелиха историческото за България пето място на Евровизия 2007, но в сърцата на милиони зрители те са истинските победители на международния конкурс. Българското дръм дуо се представи във Финландия с най-оригиналната песен „Вода“. Стоян и Елица бяха от малкото истински професионалисти, участвали в тазгодишния конкурс в Хелзинки. „Нашата песен беше единствената, оценена по качества, но, за съжаление, гласуването стана за страна. По съседски и икономически принцип“, заяви Стоян Янкулов.

В тазгодишното телевизионно шоу първите места в класацията бяха заети от страните от бившия Източен блок, като изключим Турция. Скучната песен „Молитва“, изпълнена от лишената от женственост Мария Шерифович, се класира на първо място, демонстрирайки активността на сръбското малцинство в чужбина. Така за пореден път влезе в сила железният закон „изкуството е и политика“. За Сърбия гласуваха бившите югославски република Словения, Македония, Черна гора, Хърватия, Босна и Херцеговина. Силата на кръвните връзки беше налице и при бившите съветски републики. Те също „се прегърнаха“ по братски. Второто място зае „травестити шоуто“ на украинеца Верка Сердючка, а третото – руското трио „Серебро“. Турските емигранти показаха, както винаги, голяма солидарност. Гласовете им от Великобритания, Германия, Франция и Холандия изкачиха сладникавата турска песен на четвъртото място. Скандинавците също се подкрепяха взаимно, макар и да нямаха големи шансове. Немският ежедневник „Билд“ и датският в „Ек-стра Бладет“ проявиха интерес, че песента

„Молитва“ на Мария Шерифович е изплагиатирана от албанската народна песен „Ндария“, изпълнявана от Сони Малай още през 2006 г. Специалисти от Би Би Си пък установиха пълното безсмислие на националното лоби. Повечето песни. Визуалното присъствие в „травеститгей стил“ се оказа най-предпочитаното на Евровизия 2007 г.

В професионално отношение Стоян и Елица бяха от малкото самотни бегачи на дълги разстояния. Почти невероятно е, че нашата родина, в която вече години наред цари чалгата, се представи с една толкова оригинална етно денс песен. За съжаление Стоян и Елица не можеха да разчитат особено на националното лоби. Оказа се, че дори в държави, където има много български емигранти, като Германия, например, те получиха едва 4 точки. „Вода“ имаше най-силна подкрепа от Гърция (12 точки), следвана от Кипър, Испания и Унгария (10 точки), Македония (8 точки). По 7 точки Стоян и Елица получиха от Чехия, Словения и Малта. „Петото място трябва да ни радва, защото ние нито организирахме голяма рекламна кампания, нито разчита-

ме на някакви лобита“, заявиха изпълнителите Празни ефекти, липса на професионализъм и въпиещ кич бяха характерните превъплъщения на тазгодишното издание на Евровизия. Във всеобщото шоу, в което музиката, текстът и професионалните качества на изпълнителите бяха на заден план, Стоян и Елица имаха невероятния шанс да изкачат България на пето място и така я класираха директно за финала догодина. Може да се каже, че песента им „Вода“ беше единствената песен, спечелила по достойнство. Мистичният глас на Елица и вулканичната експлозия на ударните екзалтираха публиката не само в залата, но и пред телевизионните екрани. Състезанието от дъжд и светкавици в ефектно ритмизираната шопска народна песен „Море малка моме“ Стоян и Елица завладяха публиката на „Хартуол Арена“, като я завъртяха в огнен ритъм. Затова песента им „Вода“ беше аплодирана по силно, отколкото класиралата се на първо място „Молитва“.

СТОЯН ЯНКУЛОВ И ЕЛИЦА ТОДОРОВА В ЧЕХИЯ

„Възраждане“ е първото българско сдружение в чужбина, което организира концерт на Стоян и Елица. То откри за пражката публика младите български звезди. Стоян Янкулов участва в концерта „Магическа мозайка на българския фолклор“ по случай Гергьовден, в който заедно с Иво Папазов, Петър Ралчев и Георги Янев през пролетта на миналата година завладяха многонационалната публика в „Луцерна Музик Бар“. През есента на 2006 г. Стоян и Елица откриха в същата зала Дните на българската култура, които сдружение „Възраждане“ организира вече всяка година, с невероятния концерт „Дръмбой. Фолклор, надхвърлящ границите на традицията“. ■

ШОПСКИЯТ АНСАМБЪЛ ОТ ЕЛИН ПЕЛИН ЗАВЛАДЯ ОСТРАВА

СИРМА ЗИДАРО-КОУНОВА

През октомври 2005 година посетих пострадалия от големите наводнения град Елин Пелин, за да предам един малък паричен дар, даден навременно и от сърце, от името на Българския клуб в Острава. На прощаване с представителите на община Елин Пелин си казахме, че ще се видим в Острава – на чешка земя. И ето, че в края на май приветствахме в Острава нашите мили гости от Елин Пелин – Шопският ансамбъл, чието идване в Чехия на фестивала „Прага – сърцето на народите“ беше по инициатива на Българския клуб в Острава. Заедно с ансамбъла приветствахме и официалните представители на община Елин Пелин – инж. Пламен Димов, секретар на Общината и Милко Мишев – зам. председател на Общинския народен съвет. Наши гости бяха и представители на отделите „Култура и образование“ и „Международни отношения“ на Остравското кметство. Шопският ансамбъл, който демонстрира високо изпълнителско ниво, е обиколил света под вещото ръководство на известния хореограф и педагог Ради Радев – художествен ръководител на състава. Ради Радев е автор на прекрасната книга „Ах, тия шопи“, в която ще намерите всичко за шопите, техните танци и бит, както и за самотния шопски хумор. Книгата, която авторът ми подари с посвещение, прочетох на един дъх. Прекланям се пред всеотдайността на този майстор на българския фолклор, допринесъл неимоверно много за



съхраняването и развитието на феномена „шопско народно творчество“. Както на централния площад в Острава, така и в залата на Българския клуб, професионално изпълнение на шопския ансамбъл бе прието с възторг и въодушевление. Мили, скромни и най-вече неуморни, младите танцьори и оркестърът от професионални музиканти почти до полунощ танцуваха и пяха, но не „чалга“, а пре-

красни български народни песни. Със своето изкуство те завладяха сърцата на хората. От свое име и от името на всички българи и чехи, които аплодираха Шопския ансамбъл, искам да изкажа огромната си благодарност за прекрасните мигове, които ни дариха и да им пожелаем от все сърце много творчески успехи и щастливо бъдеще. И нека все така да продължават да радват душите на своите сънародници! ■

ПЪЛНОМОЩЕН МИНИСТЪР ГАНЕВА ОЧАРОВА ОСТРАВСКИТЕ СТУДЕНТИ

СИРМА ЗИДАРО-КОУНОВА

Темата „България и Европейският съюз“ събра през май студентите от Философския факултет на Остравския университет от катедра „Славянска филология и русистика“, както и тези, които от предлаганите славянски езици са избрали да изучават най-стария славянски език – българския. Доц. Яна Рацлавска, к.ф.н. ръководител на Катедрата, бе поканила един изключително ерудиран гост – г-жа Маргарита Ганева, пълномощен министър в Посолството на Република България в Чехия. Такава сърдечна атмосфера и такъв жив контакт между студенти и лектор отдавна не е имало в университета. Младите хора бяха очаровани от безпогрешния чешки на г-жа Ганева, свободно задаваха въпроси и дискутираха. А българистите, на които преподавам български в университета, споделиха, че ако всички дипломати и политици са така непосредствени и умеят „така естествено и разбираемо да разясняват сериозни и важни въпроси, то политическата сцена и международните отношения биха изглеждали другояче“.



След завършването на семестриалния курс по български език по традиция поканих студентите си в Българския клуб. Там те представиха своите преводи от български на чешки – статии от български вестници, списания, проза и др. Каролина Пехалова от втори курс бе направила най-сполучливия превод („Легенда от Мадара“ на Ангел Каралийчев), който беше прочетен от актьора на Камерна сцена „Арена“ Рене Шмотек. В приятната и непринудена атмосфера на остравския клуб г-жа Ганева раздаде на студентите-българисти интересни материали и дискове за България. Разбира се, не липсваха традиционните български гозби – таратор и кебапчета. Доц. Рацлавска изрази желанието на всички присъстващи тази среща да не бъде последна. Срещата беше особено полезна за студентите, защото по един непринуден начин те получиха представа за европейското бъдеще на България – страна, за която младото поколение чехи знае твърде малко. По стара българска традиция срещата завърши с право българско хоро, на което се хванаха всички присъстващи. ■



ПРАЗНИК НА БЪЛГАРСКОТО МАЛЦИНСТВО В ЧЕХИЯ

Д-Р А. ИВАН БЕЛКОВ

Откриването на паметника на основоположниците на славянската писменост Кирил и Методий се осъществи преди 25 години в Микулчице – точно на 24 май 1982 г. Идеята да бъде поставен този паметник е на тогавашния председател на българския клуб в Бърно инж. Христо Ковачев.

Традиционната среща на българското национално малцинство в Микулчице се проведе тази година на 26 май. Тазгодишното празненство по случай празника на Кирил и Методий беше в духа на българо-чешката взаимност и бе с участието на българи от Унгария, Австрия, Чехия и Словакия. Наш скъп гост

беше архиепископ Крицов, чешки и словашки митрополит. Български, чешки и словашки духовници отслужиха тържествената литургия, която е вече неделима част от срещата.

Посланик Здравко Попов поздрави присъстващите и откри тържествената следобедна програма.

Повече от 400 души, българи и приятели на България, участваха във великолепното тържество тази година. Прекрасните фолклорни състави „Шопски ритми“ от Елин Пелин, „Китка“ от Виена, „Китка“ от Бърно, цимбалиевият оркестър от Микулчице и танцовият състав на българското училище в Прага бяха музикалната кулминация на програмата. Организаторите на срещата бяха българското културно-просветно сдружение в Бърно

в сътрудничество с българските културни клубове в Прага, Острава и Млада Болеслав. Приятна изненада за всички участници беше шандът с български специалитети, подготвен от българския клуб в Оломоуц. Благодарности дължим на нашите чешки партньори - директорката на Масариковия музей в Ходонин Ирена Хованчикова, на завеждащия Народния културен паметник в Микулчице д-р Франтишек Синек и на кмета на Микулчице Йозеф Халещиц. Без тяхна помощ не бихме могли да осъществим това тържество. Вярвам, че традицията за срещите на българското малцинство в Микулчице ще продължи и че и в бъдеще ще имат такъв голям успех, какъвто имаше тазгодишната, която отбеляза своеобразен юбилей – четвърт век. ■

ДЕНЯТ НА ЕВРОПА В ОЛОМОУЦ

На 9 май в Оломоуц бе тържествено честван Денят на Европа. Целта на акцията беше да се представи културата, традициите и народните ястия на различните държави – членки на Европейския съюз. Кметът на града Мартин Новотни поздрави учениците, които подредиха импровизирани шандове, презентиращи спецификата на отделните държави. В деня на Европа България бе представена от пълномошен министър Маргарита Ганева. ■



24 МАЙ В КЛУБА НА ПЪТЕШЕСТВЕНИКА

РАЛИЦА ВАСИЛЕВА

Традиционни станаха вече срещите в Клуба на пътешественика, които организира сдружение „Заедно“. Тазгодишната майска среща беше свързана с Деня на славянските просветители св. св. Кирил и Методий. Тя започна с интересна беседа за глаголицата и кирилицата и за създателите на славянското четмо и писмо, изнесена от Ганка Дюлгерова-Христова. Снимките от Пирин, Рила и Странджа планина, направени от Михал Коварж, Бойка Добрева, Диляна Анастасова и Зденек Лебл, ни „върнаха“ към красотите на родната природа. Сърми, пълнени чушки, гювеч, шопска салата, баклава и българско вино от фирмата ВГК&Т красяха трапезата.

Не липсваше и роден български фолклор в изпълнение на танцовия състав „Българи“. Клубът на пътешественика се оказа тесен да побере всички желаещи, които искаха да опитат кулинарните специалитети, да се хванат на хорото и да се докоснат до фотографското изкуство. Затова желаем на

организаторите все по-често да ни събират на такива срещи заедно с нашите чешки приятели. ■



ТАНЦОВИЯТ СЪСТАВ „ПИРИН“ ОТ БЪРНО СЕ ВРЪЩА КЪМ КОРЕНИТЕ СИ

КАТЕРИНА ТИДЛАЧКОВА

През последната събота на месец май представителите на малцинствата от Южна Моравия се събраха във „Dům ránu z Kunštátu“ за седми пореден път. В тазгодишната среща взеха участие 19 състава от десет етнически малцинства, а като гост пристигна чешки фолклорен състав от Сърбия. На срещата, наречена „Завръщане към корените“, българските традиции и култура бяха представени от танцовия състав „Пирин“. В програмата, която продължи цял ден, имаше

място за танци, песни, традиционни занаяти и кулинарни специалитети. Предобедната програма започна с танцови и певчески изпълнения, а към обяд под аркадите и в откритата галерия на комплекса „Špalíček“ се отвориха щандове за дегустация на традиционни ястия и напитки. Програмата продължи с дефиле на всички състави през центъра на града и завърши на централния площад „Свобода“ с изпълнение на едно от малцинствата. С тази чест бе удостоен точно българският състав „Пирин“. След обяд програмата продължи с школа по танци, където

се изучаваха гръцки и словашки танци. Кулминацията на срещата на етническите малцинства от областта Южна Моравия бе вечерният общ галаконцерт на площад „Свобода“, където танцовият състав „Пирин“ представи „Варненски танц“ и „Дунавски ритми“. След това голяма част от участниците се запътиха към Бърненския язовир, където преди полунощ небето бе озарено от многобройни фейерверки в рамките на фестивала „Ignis Brunensis“. Град Бърно за пореден път потвърди, че е град в центъра на Европа. ■



„ДНИ НА БАЛКАНСКАТА КУЛТУРА“ В ГРАД СТУДЕНКА

ПЕТЯ НИКОВА

Всичко беше прекрасно! Какво друго бих могла да кажа за първата ми сценична изява с ансамбъл „Пирин“ от Бърно.

19-ти май 2007 г. - това е денят, който не бих могла да забравя. Времето беше приятно, слънчево и топло. Пътуването към Студенка, градчето, организатор на фестивала „Дни на балканската култура“, беше интересно за мен, защото освен добър ръководител на ансамбъла, Георги Георгиев е и перфектен екскурзовод.

Домакините ни посрещнаха с приветливи усмивки, настаниха ни и ни поканиха на обяд. Следваше посещение на музея на вагоните в местния замък. След разходката из градчето следваше репетиция и се наложи да порепетираме малко повече, за да добия увереност във всичките

танци. Изказвам искрени благодарности на всички от ансамбъла за търпението и вниманието, които проявиха към мен. Концертът започна. Залата не беше много голяма, но за сметка на това всички места бяха заети. Първи представи програмата си домакинът - тамбурашкият оркестър „Брач“ от град Студенка. Представиха се и гостуващите тамбурашки оркестри от Босна и Херцеговина, от Сърбия и от Македония. Ориенталски танци представи групата „Хабиби“ от гр. Студенка, а последен на сцената излезе ансамбъл „Пирин“.

В програмата ни бяха включени танцови композиции и народни хора, които се редуваха. Публиката започваше да ни аплодира след всеки танц, но най-бурни бяха след последното изпълнение на ансамбъла. Това е най-прекрасното усещане - да получиш отплата за труда и старанието, които си вложил под формата

на аплодисменти. Публиката остана доволна, доволни бяхме и ние, танцьорите, затова че успяхме да покажем макар и малка част от балканската култура на хората, събрани в залата. Освен аплодисментите на зрителите получихме похвала за добро представяне и от останалите участници. След концерта присъствахме на галавечеря заедно с всички участници в концерта. И точно това е наистина веселата част за изпълнителите. Това е моментът, когато имаме възможност да се запознаем с другите състави, да обменим опит и да попеем и да потънцуваме на воля. Вечерта завърши като домакините ни изпроводиха с музика до колите. Всички бяхме изморени, но и удовлетворени от постигнатото. Ансамбъл „Пирин“ успя да представи с танци малка част от балканската култура и по-специално от българския дух. ■



14-ТА СРЕЩА НА ДЪРЖАВНИТЕ РЪКОВОДИТЕЛИ НА СТРАНИТЕ ОТ ЦЕНТРАЛНА ЕВРОПА

Президентът Георги Първанов участва в Четиринадесетата среща на държавните ръководители на страните от Централна Европа, която се проведе в Бърно на 25 и 26 май 2007 г. В срещата участваха още държавните глави на Чешката република, Република Австрия, Република Албания, Босна и Херцеговина, Италианската република, Република Македония, Република Молдова, Република Полша, Румъния, Словашката република, Република Сърбия, Украйна, Унгарската република, Република Хърватия и Република Черна гора. Държавните ръководители заседаваха в две пленарни заседания, на които беше обсъждана темата за „Централна Европа – настоящи проблеми и бъдещи предизвикателства“ и „Централна Европа в Европейският съюз“.

Статутът на Косово и събитията в Приднестровието бяха в центъра на разговорите на поредната среща на ръководителите на страните от Централна и Източна Европа, които традиционно се събират всяка година, за да дискутират важни за региона въпроси. „Президентите на новите членки на Европейския съюз подкрепят усилията на своите източни и южни съседки да се присъединят към ЕС като ключ към стабилността в региона,“ заяви президентът на Чехия Вацлав Клаус. Полша и Чехия, се противопоставиха на усилията на германското председателство да съживи конституционния договор, който бе отхвърлен от холандските и френските гласоподаватели през 2005 г. Те настояват за по-кратък и прост документ, който може да се основава на отхвърления текст. „Изглежда, че най-големият проблем на този регион е Косово,“ заяви Клаус. Докато сръбският президент Борис Тадич заяви на своите колеги, че независимостта на Косово не е жизнена идея в близките пет години, Клаус каза, че жителите на Косово сами трябва да определят своето бъдеще. Бъдещият статут на сръбската провинция, която е под управление на ООН от 1999 г., сега е в ръцете на Съвета за сигурност на ООН. Сърбия, подкрепяна от

Русия, отхвърля всякакви планове, които предвиждат каквато и да е форма на независимост а Косово.

Президентът Георги Първанов обяви в Бърно, че България ще отстоява в Европейския съюз бъдещето на ядрената енергетика, тъй като вижда в нея ясна алтернатива, даваща гаранции за опазване на околната среда. Друг акцент в изказването на българския държавен глава пред форума и в неговите двустранни срещи там бе темата за Западните Балкани. Първанов отново се застъпи за европейската перспектива



на държавите от този регион, смятайки я за най-силен стимул за реформите в тях и за сигурността в Европа като цяло. В рамките на форума българският държавен глава проведе двустранни срещи с колегите си Вацлав Клаус, президент на Чешката република, Джорджо Наполитано, президент на Италианската република и Ласло Шойом, президент на Република Унгария. Инициатор за провеждането на срещи на държавните глави от Централна Европа е бившият австрийски президент Томас Клестил. През 1992 г. той съгласува инициативата си с президентите на Чехословакия Вацлав Хавел, на ФРГ Рихард фон Вайцекер и на Унгария Арпад Гьонц.

Фактическото начало на процеса на ежегодни срещи е поставено през 1994 г., когато в него се включват президентите на Австрия, Германия, Чехия, Словакия, Полша, Унгария и Словения. България беше домакин на Тринадесетата среща, която се проведе през миналата година във Варна.

Срещите на държавните глави от Централна Европа не са институционализирани и представляват свободна дискусия и обмен на мисли по въпроси от общ интерес, както за участниците, така и за Европа като цяло. ■



ВЕЧНИЯТ ГРАД ПОСРЕЩА ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИ МЕДИИ ОТ ЦЯЛ СВЯТ

Участниците в Третата среща на българските медии отправиха послание за свобода на българските медицински сестри и на палестинския лекар в Либия

АВТОР: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА, СНИМКИ: БТА И АРХИВ

За трети пореден път Българската телеграфна агенция събра представители на българските медии от цял свят. Този път - в световната духовна столица Ватикана, където през 868 години папа Адриан Втори приема и благославя донесените от Кирил и Методий славянски църковни книги и ги обявява за свещени, а славянския език признава за литургичен. „Кирилицата в Европа и европейската мисия на българските медии“ беше основната тема на Световния форум на българските медии тази година.

TUTTE LE STRADE PORTANO A ROMA

„Всички пътища водят към Рим“, казват италианците. Нашият път към Рим беше дългият път на осъзнаване на родината не като територия, а като духовно пространство. БТА ни събра във Вечния град от всички краища на планетата не само, за да се срещнем и опознаем, но и да осъзнаем своята мисия в съвременния глобален свят – издигане имиджа на България в чужбина. Основен партньор на третата среща бе националната осведомителна агенция на Италия АНСА. Сърцето на тази среща беше генералният директор на БТА Максим Минчев, а духовният ѝ водач – големият български писател Антон Дончев.

Третата среща на българските медии включваше панелите „Кирилицата – граница или шанс

за българските медии по света“, „Какво става с медиите в мрежата?“, „Медиите в кампания“, „Вторият живот на изкуството в медиите“. Но от Вечния град ние, представителите на българските медии от цял свят, отправихме и хуманното послание за свобода на българските медицински сестри и на палестинския лекар в Либия. Нашата молба беше към всички богати жители на планетата: „Нека заедно да обединим усилия за изграждането на модерен и образцов регионален център за борба със СПИН в Либия, за да не се повтаря повече трагедията, сполетяла либийските деца в Бенгази“.

Срещите с колегите от 60 български медии бяха особено вълнуващи. Обсъждахме проблемите, които ние, представителите на българските общности, имаме в Европа и Америка. Малко на брой са списанията, които българите в чужбина

издават – преобладава списването на вестници. Нашето списание „Българи“, което раздавах по време на Срещата, се прие радушно. Колегите го харесаха. Не случайно няколко дни по-късно списание „Българи“ получи почетна грамота и плакет за принос в развитието и популяризирането на българската култура от името на министъра на културата на Република България проф. Стефан Данаилов.

Форумът беше съпътстван от редица културни прояви, първата от които бе откриването на изложбата на проф. Аксиния Джурова и Иво Хаджимишев „Златни страници от българското Средновековие“.

„Вие, българите, пръснати по целия свят, сте съвременните будители, каза големият български фотограф. Два дни по-късно магнетичният глас на Валя Балканска, който се носи в Космоса,



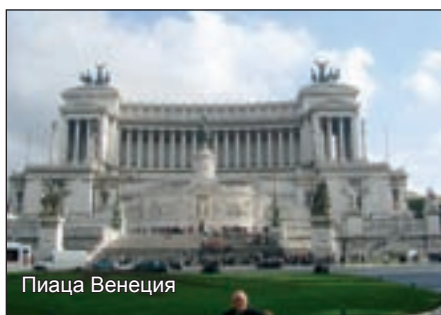
Папа Бенедикт XVI и Максим Минчев



Гробът на Константин Кирил Философ в базиликата „Сан Клементе“



Делегатите пред църквата „Св. Викентий и Анастасий“



Пиаца Венеция

АКЦЕНТИ НА ТРЕТАТА СВЕТОВНА СРЕЩА

Максим Минчев - генерален директор на БТА: Убеден съм, че нашата традиция ще ни срещне още много пъти не само в България, но и по света. За трети път българските медии са заедно, след София-2005 и Чикаго-2006. Ние, представителите на българските медии от целия свят, се събираме във вечния град Рим и в световната духовна столица Ватикана, събираме се, за да обсъдим нашите професионални проблеми и да поставим на дневен ред темата: „Кирилицата в Европа. Новата роля на българските медии в Европа, поглед от Рим“.

Доцент Георги Лозанов: Тази среща създава територия, на която може да общува като една цялост българската медийна колегия. БТА създаде тази общност на българските медии със своята инициатива.

Академик Антон Дончев: Защитавайте новата граница на българския дух. Най-голямата ви задача е да запазите връзката си с езика, с писмеността, с всичко, което България е създала. Настана времето за обединяване и възраждане на българите извън България. В един надпис на Иван Владислав преди 1000 години на 12 реда 4 пъти се споменава името българини. Хиляда години тези букви, тези думи, този начин на изразяване живеят в нас. През тези хиляда години в България е имало кой да защитава буквите с войска и оръжие 300 години, останалите 700 години някой друг е носил в себе си буквите и сега ние имаме възможност да пишем на тях.

Архиепископ Тихон: Вие сте се събрали тук във Вечния град, за да празнувате приемането на кирилицата като една от официалните азбуки на Европа - най-подходящото място, защото точно тук славянският език бе признат като равнопоставен на еврейския, гръцкия и латинския. Вие сте особени съратници божи, тъй като сте разпространители на словото.

Премиерът Сергей Станишев: Всички мултинационални компании с проспериращ бизнес имат възможност да помогнат в изграждането на такъв център в Бенгази за лечение на останалите 350 болни от СПИН деца и българските журналисти от страната и чужбина наистина могат да направят така, че идеята да получи силна международна подкрепа. Главният ни политически инструмент е солидарността на нашите европейски партньори.

Вицепремиерът и министър на външните работи Ивайло Калфин: Срещи, като тази в Рим, показват способността ни да произведеме „спойващи вещества“ за гражданско общество и гражданска позиция, което се дължи на медиите. Това ни помага изключително много, защото едно е аз да говоря с външни министри, друго е медиите и гражданското общество да бъдат с нас. Това се отнася и до работата по процеса в Либия, където българските медии показаха, че могат да формират общественото мнение и в България, и извън нея. Това създава съвсем друга среда за българската външна политика.

привлече от стълбите на църквата „Св. Викентий и Анастасий“ на площада „Треви“ хората, дошли да хвърлят монета в този най-известен римски фонтан и ги направи съпричастни към мисията на всички българи за освобождаване на сестрите ни в Либия. Кадри от мъчителния и несправедлив процес се прожектираха на голям монитор пред църквата „Св. Викентий и Анастасий“, предоставена от папа Йоан Павел II на българската православна общност „Св. св. Кирил и Методий“ в Рим, докато песента „Излез е Дельо хайдутин“ изпълваше околното пространство. Молебният за здравето на българските медицински сестри и палестинския лекар, отслужен от епископ Тихон, събра над 120 представители на български медии от цял свят в храма, който е огнище на българския дух в сърцето на Рим. Благодарение на организаторите на Срещата разгледахме катедралата „Св. Петър“ и освен гроба на Папа Йоан Павел II, видяхме и параклиса на Кирил и Методий. Имахме редкия шанс да попаднем и в Градините на Ватикана. Щастнието ми беше двойно, защото там се разхождах с Валя Балканска. Говорехме за изкуството, което може да спаси света. Не можехме да прескочим кича и пошлостта, които царят в българското културно пространство, както и принижаването на българския фолклор до нивото на чалгата. Валя Балканска с радост прие предложението ми да пее на Дните на българската култура в Прага през есента. Градините на Ватикана ни карат да забравим ежедневните проблеми и да почувстваме, макар и за кратко, рая на земята. Пред нас лежеше една морена от Витоша, поставена по повод посещението на папа Йоан Па-

вел II в България през 2003 г., на която пише: TOTUS AMOR BULGARI. В Рим има много места, свързани с българската история, с българската духовност, с българската църква и с българската азбука, които всеки от нас иска да види. Не успяваме да се докоснем до всички тях, ангажирани с форума. Поради промени в програмата не видяхме базиликата „Сан Клементе“, където е погребан Константин Кирил Философ, но имаме честта да присъстваме на официалната аудиенция на Папа Бенедикт XVI на площад „Свети Петър“, на която Светият отец изтъкна, че чрез емисиите на българските медии българската култура трябва да стане добре позната в Европа. Рим ни изпълни с любов, изкуство и слънце, и ... с много щастливи мигове. Изпълни ни с древни прозрения и послания. Бързайки за аерогарата, напуснах великолепния площад „Свети Петър“, препълнен с хиляди явращи, дошли да чуят гласа и думите на Папата. Не съм видяла всички паметници, свързани с България. Не успях да се изкача и на Джанниколо, където на Хълма на гарибалдейците е паметникът на Капитан Петко войвода, дело на проф. Валентин Старчев. Но пред мен изплуват всички забележителности, които видяхме с колегите - Пиаца Навона, Пиаца Ди Spagna, Арките на Константин и на Тит, Колизеума, Палатино, Куиринале, замъкът „Сан Анджело“, Трибуналетът, Катедралата „Сан Пиетро“... И си тръгвам преситена с култура и изпълнена с невероятно спокойствие. Не само защото БТА успя да създаде със Световните срещи общност на българските медии, но и защото съм извършила своето магическо заклинание пред фонтана „Треви“. ■

ОРЛИН ГОРАНОВ

ДВАТА СВЯТА НА ЕДНА ЗВЕЗДА

ТЕКСТ И СНИМКИ: ИВАН ИВАНОВ

Освен това, че Орлин Горанов е един от най-обичаните български певци на всички времена, той е и единственият случай в България, когато някой успя да се превърне в звезда едновременно като оперен и поп-певец. Затова и нашият разговор балансираше непрекъснато на границата на двата жанра. Както винаги усмихнат и с много бодро излъчване, Орлин намери време за нашата среща в паузата на подготвяната премиера на операта „Кармен“ и много симптоматично за неговия свят бе и фактът, че снимките към разговора направихме в неговата гримьорна в сценичен костюм.

Какво прави Орлин Горанов през последните седемнайсет години?

Имаш предвид след падането на режима? Казано със две думи – опитвах се да оцелея както всички. Точно тогава, през 1990 година, завърших Консерваторията и започнах работа в Пловдивската опера и по този начин се сбъдна една моя стара мечта и любов – да пея в оперен театър. И до ден днешен се опитвам да се развивам в тази насока, въпреки че не ми се иска да напускам поп-музиката и своята публика, защото все пак обичам хубавата музика, а за нея граници няма. Тя може да бъде и фолклор, и джаз, и поп, и класическа музика, която е доказала своята стойност във времето. В последните години с глобализацията на света и съответно с глобализацията на изкуството граници между жанровете почти няма. Както тримата големи тенори Доминго, Павароти, Карерас правят големи концерти на стадиони и канят на тях звезди и от поп-музиката с една единствена цел - да правят хубава музика, така и аз се опитвам да балансирам между жанровете и публиката ще каже дали го правя добре.

Кой от жанровете преобладава сега в твоите ангажменти?

Никога не съм ги изчислявал, но бих казал, че поравно. Извън света на операта имам много участия сам или с Кристина Димитрова, с която вече сме изпели над седемдесет дуета. Отделно гастролирам и с Тони Димитрова, защото и с нея записахме заедно няколко дуета и с други състави, с които съм работил през последните години. Не мога да се оплача. Естествено, не е както преди, но всяко нещо с времето си. Гастролирам често у нас и в чужбина с различни оперни театри и се опитвам да правя нещата максимално професионално и в двата жанра.

Ти завърши Консерватория с оперно пеене, като вече беше един изграден и много популярен естраден певец, защо държеше на това?



Както вече казах, това беше една моя стара мечта и любов, защото като възпитаник на хор „Бодра смяна“ аз съм закърмен с класическата музика и винаги съм я обичал и ценял. Както и да погледнеш, онези велики композитори са написали своите шлагери във времето и днес всеки може да изтананика „Ла дона е мобиле“ от „Риголето“. Мен ме превлича много и театралната

страна на операта, защото тя е преди всичко театър, а моята мечта беше да пея в трупа. Съвременните тенденции в операта, която е много по-разчупена отпреди и в нея има елементи и на мюзикъл, и визуални ефекти от поп-музиката, и куп други нови неща, много ме привличат и разбрах, че с моя дългогодишен опит от поп-музиката, можем да си бъдем с опера-

та взаимно полезни. Например, според мен, Пучини спокойно може да се нарече бащата на джаза и много джазмени биха се съгласили с мен.

Оперните среди са известни и със своята консервативност, не си ли критикуван понякога, че продължаваш да пееш и поп-музика?

О, разбира се, доста често, но аз не съм човек, който обръща внимание на тези неща. Даже понякога се учудвам, че това все още прави впечатление на някого от колегите и в двата бранша. Но аз не работя за колегите, а за себе си и своята публика и правя неща, които аз преценявам дали да ги направя или не. Затова, например, не се впускам да пея абсолютно всички тенорови партии, които бих могъл да изпея. Пея неща, където се чувствавам добре и си мисля, че мога по някакъв начин да ги допълня.

Зная от твои колеги от операта, че когато сте в чужбина, където публиката не те познава и пееш дори и второстепенна роля, публиката ти пляска най-много, което е много симптоматично. Колко е важно за един певец да изглежда добре, помага ли му това в кариерата?

Не това е най-важното, по-важното е човек винаги да подходи към ролята професионално, колкото малка и да е тя. Операта е драма и всички персонажи в нея са важни, не само главните герои. Понякога в малки роли има толкова важни моменти, които ако не са направени добре, развалят цялото въздействие на драмата. Например Касио в „Отело“, ако не е убедителен и симпатичен, така че Отело да започне да ревнува Дездемона от него, значи не си е свършил добре работата съответният артист. Прецизността в операта е нещо много важно. Един много голям наш певец в Австрия, мисля, че се казва Димитър Панчев, бе обявен за краля на малките роли, получи много награди именно заради своята прецизност, макар че никога не е пял централни роли.

Коя е музиката, която ти никога не би пял?

Музиката, която не мога да усетя със сърцето си. За мен няма добри и лоши стилове, погледнато чисто маркетингово, след като една музика намира на пазара своя купувач, значи тя има своята стойност. Знам, че на тази тема може да се спори много – кое е изкуство и кое е само музикален продукт, но това го определя времето, дали една музика, ще остане или не. Така че в този момент да разделяме музиката на лоша и добра е много преждевременно. Няма засега определена формула как да се направи един шлагер, за да стане велик. Това се неща, които се случват или не се случват. Аз имам една песен, която



влезе в алманаха на златните български песни за последните двайсет години. Написа я Мария Нейкова и се казва „Светът е за двама“, за което съм много горд. Тази песен преди двадесет и пет години изпях на един дъх буквално за няколко минути в студиото, без да съм мислил, че това ще стане шлагер и че ще остане във времето.

Ако би трябвало да се представиш на непознат човек с три песни от своя много богат репертоар, освен „Светът е за двама“, кои други две ти би избрал? Доста е труден въпросът ти. „Светът е за двама“ стана такава визитна картичка на моята кариера, също както и дуетът ми с Кристина Димитрова „Детски спомен“ или както често я наричат – „Ти лети, лети“. Кои други? Хайде да ги оставим две.

Спомена Кристина Димитрова, продължавате ли още съвместната си работа? Да, оказа се, че търсенето на дуети от този тип е все още много голямо, а и аз предпочитам да работим заедно с Кристина, защото

ние предлагаме една тройна програма, където са нашите песни поотделно и нещата, които сме изпели заедно през годините.

Как намиращ българската популярна музика през последните години? В поддем ли е или в застои?

Според мен ситуацията за българската поп-музика в момента е почти катастрофална от гледна точка на финанси и възможности за изява. Ние вече дори нямаме фестивали, на които да се виждаме и да се състезаваме. Преди имаше „Мелодия на годината“, „Златният Орфей“ - конкурс за песни, конкурс за изпълнители, „Бургас и морето“, който остана единствен форум, на който ние, изпълнителите, можем да се видим и да си сверим часовниците. Наистина има много нови студиа, много колеги работят в най-различни жанрове, стиловете разнообразие е много голямо. Радвам се, че страшно много нови групи се появили през последните няколко години, което показва, че все още има хляб в поп-музиката и българската поп-музика няма да си

отиде и да загине така лесно, колкото и да се мъчат някои среди да я погребат, за да се слуша само тяхната музика. Според мен всяка една уважаваща себе се демократична държава трябва да има своите приоритети. Значи, всеки има право да се самоопредели, но в крайна сметка трябва да има един ценз, който да е официално-неофициален или неофициално-официален, ако мога така да се изразя. Ако претендираме да сме една културна нация трябва да залагаме на тези неща, които могат да ни донесат дивиденди във всяко едно отношение. Нашият фолкор е уникален, държава на Орфей сме, гласът на Валя Балканска се върти в Космоса, това се нещата, които ни правят уникални, а не музикално да имитираме своите комшии и то лошо.

Американците казват: „Нас не ни притеснява, когато ни копират в рекламите, дражни ни само, когато го правят лошо“. Ако искам да слушам сръбска музика, ще я слушам в Сърбия, турска музика в Турция. Така че ние като членове на Евросъюза не можем да сме му интересни с друго, освен нашата музика. Ако правим нещо,

трябва да го правим оригинално и тогава ще имаме много по-голям успех и респект в света.

А кои от новите български групи, които ти допадат, би споменал за нашите читатели?

Например „БТР“, които се задържаха като една много успешна група. Имаме една нова група от страшно добри музиканти, които могат да конкурират когото и да било в света, със собствен стил, много интегресни композиции. Казват се „Те“ и страхотно ми допадат. „Сафо“ са също много добри. Много са новите добри наши групи и се страхувам, че някого ще забравя. Хубавото на тези млади състави е, че те свирят по клубове, което е една чудесна школа.

А кои бяха твоите идоли, когато ти започваше да пееш и които повлияха върху теб?

Тогава нямаше толкова информация като сега, когато можеш да влезеш в Интернет и за минута да намериш всичко, но това не означава, че ние няхаме музиканти, които можеха да се сравняват със световните образци. Като се започне от първата форма-

ция на „Оркестър София“, „Динамит Брас Бенд“ – един изключително хубав поп-джаз бенд, свириха много интересни пиеси. Оркестърът на Вили Казасян беше емблематичен за онези години. Имаше и много качествени певци като Борис Годжунов, Панайот Панайотов в първите му години преди да се обърне към по-етно звученето. Една разкошна певица в малко шансон стил е Богдана Карадочева, Йорданка Христова – уникално жизнена личност и певица с малко латино привкус. Маргарита Хранова, Васил Найденов, Георги Христов – въобще имаше една много силна гилдия от колеги, които пееха много разнородна поп-музика. За жалост, повечето от тези музиканти вече нямат форум, където да се изявяват. Има много по-малко възможности за участия, да не говорим, че звукозаписната дейност е почти замряла. Живеем в едно много шарено и размирно време за културата, но така е винаги в една страна, която претърпява промени, първите удари ги понася културата.

А кои бяха чуждите музиканти, които обичаше да слушаш в началото на твоята певческа кариера?

Стиви Уондър, Джордж Бенсън, Джордж Дюк, Майлс Дейвис, Дон Елис и то в годините, когато Милчо Левиев започна да свири с него, „Ърт Уинд енд Файър“, от началото досега Стинг. Общо взето, слушах много разнообразна музика и търсех в нея отговори как е създадена тази песен, как е направена оркестрацията. Прави ми впечатление, че в световната музика се връщат някои хватки, които се прилагаха в седемдесетте и осемдесетте години, само по-малко по-нов начин, така че казано с думите на Ремарк – „На западния фронт нищо ново“.

Не си ли мислил за кариера в чужбина, както например Бисер Киров или Лили Иванова, които имаха навремето ангажменти в Берлин във „Фридрихщатпалас“, например?

Аз бях също три години във „Фридрихщатпалас“ и съм третият българин получил дългосрочен договор там. Бях там в периода 1994–1997 година, когато в България ставаха нечувани неща, страхотна инфлация, не се знаеше накъде отиваме...и аз стоях пред една дилема - дали да се опитам да остана за по-дълго време там и да се опитам да направя някаква кариера в чужбина, но фактът, че вече съм изядан камък, който обича България, обича приятелите си, дома си и живота, който вода, просто надделя да не рискувам. Плюс това вече бях на такава възраст, на която трудно бих се нагодил да започвам някъде от начало. Минаваш в една друга сфера, нов пазар с нови изисквания, а освен това детенцето ми трябваше да почва училище





и се двоумяхме къде да започне - там или у нас. Избрахме България, за което сега не съжالياвам. В крайна сметка камъкът тежи на мястото си. Много е хубаво в чужбина, когато си там на гости. Но не трябва да се забравя, че разликата между емигрантството и туризма е голяма. (Смее се)

Колко деца имаш?

Имам една дъщеря, която е сега на петнайсет години и именно тази закваска с немския език тогава може би преопредели това, че я записахме в София в немско училище. После се яви на едно интервю и продължи образованието си в Австрия. Беше малко сложно за нас да вземем такова решение, защото тогава тя беше само на единайсет години. Реших, че не е толкова важно как ще се чувствуваме ние с майка и, а детето да има едно по-добро бъдеще. В крайна сметка Виена не е толкова далеч и при една по-добра организация на времето можем да не си липсваме много.

А имал ли си гостувания като певец в Чехия или Чехословакия?

Да, това беше през 1983 година на конкурса „Интерталент“ в Прага, на който спечелих трета награда. Това бяха незабравими мигове за мен. За жалост, оттогава не съм имал възможност да пея в Чехия. Бях и на

един фестивал в Братислава – „Братиславска лира“, някъде около 1985-86 година и останах с много приятни впечатления от хората в Чехословакия. Сега чувам все по-хубави неща за Прага, че това е може би един най-хубавите градове в Европа. Никога не съм се съмнявал, че е така, защото чехите са една изключително цивилизована нация, мъдри и умни хора, които съумяха в това размирно време да се развият добре и да съхранят собствената си идентичност. Развиват страхотен туризъм, който обхваща не само красивата им сто-

лица, но съм чувал, че цялата Чехия е една много подредена страна, където се живее просто добре.

Как би рагирал на една моя покана за концерт пред българската публика в Прага, която неотдавна там аплодира „Щурците“, Елица Тодорова и Стоян Янкулов или Иво Папазов?

Със най-голямо удоволствие. Ще се радвам на една по-близка среща с читателите на хубавото ви списание и с нашите сънародници в Прага. ■

ОРЛИН ГОРАНОВ В ДАТИ И ФАКТИ

Роден на 8.08.1957 в Берковица. Възпитаник на хор „Бодра смяна“. Още с дебюта си на Младежкия конкурс за забавна песен през 1978 г. печели I. награда с песента „Интимно“. Следващи успехи в Ансамбъла на ГУСВ, чийто солист остава до 1985 г. През 1984 г. печели Голямата награда на фестивала „Златният Орфей“ с песента „Пътища обратни“. В началото на 80-те години печели и много награди от международни конкурси в Германия, Белгия, Куба и Чехосло-

вакия. От 1989 г. е солист на Пловдивската опера и изпълнява теноровите партии в оперите „Трубадур“, „Аида“, „Отело“, „Бохеми“, „Мадам Бътерфлай“. През 1990 г. завършва вокалния факултет на Музикалната академия в класа на Констанца Вачкова. В средата на 90-те години участва в програмите „Фридрих-щатпалас“ в Берлин. На огромна популярност още от началото на 80-те години се радват и дуетите му с Кристина Димитрова. Най-известна песен – „Светът е за двама“ (муз. Мария Нейкова). Албуми: „Към една жена“ (1983), „Орлин Горанов“ (1985).



ЧОВЕК ЦЯЛ ЖИВОТ ТЪРСИ ВЪЛШЕБНИЯ ПРЪСТЕН

КАЗВА МЛАДИЯГ БЪЛГАРСКИ РЕЖИСЬОР

НИКОЛАЙ ПЕНЕВ

ТЕКСТ: РУМЯНА ТОДОРОВА, СНИМКИ: АРХИВ

Николай, как се озова в Прага?

Струва ми се, по естествен път. След като вече имах бохемистично образование, любопитството отвори клепачите ми и за тази непозната за мен страна. Като малко момче в България бях гледал „Арабела“ и реших да потърся вълшебния пръстен в Чехия. Човек цял живот търси вълшебния пръстен и преминава много граници... Има и съвсем конкретни хора, които подкрепяха смело моето пребиваване тук и към които отправям искрена благодарност – Зденек Пинц, сем. Седлачкови, Иржи Менцел, проф.

Ал. Стих, който сигурно сега ме гледа строго от отвъдното...

Кое е твоето ампола? В коя кожа се чувстваш най-добре? В кожата на поет, актьор, режисьор или драматург?

В зоологическата градина на град Шумен, откъдето съм родом, имаше един вълк. Като дете ходех често да го наблюдавам, защото бях чувал поговорката, че кожата се мени, а нравът остава. Но на този вълк кожата остана, а нравът често се менеше. Беше ту гладен, ту сънлив, ту приветлив с туристите.

Сигурно от него бе станал опитомен вълк. Ето от това се страхувам – от опитомяването. Искан да сменям кожата си, та защо не и нрава си, за да нямам чувството, че цял живот износвам стари и окъсели дрехи или мисли...

Какво включва думата „творец“ според теб?

Тази дума по-скоро изключва. И то такива популярни категории като самозадоволство, неграмотност, алчност, дори приветлив характер. Интересна дума е това, но не зная дали е реална. Дали не сме ехо на вече забравено ехо, ако перефразираме поета К. Павлов. Дали не летим с отдавна проектирания от Леонардо да Винчи летателен апарат с чувството, че първи откриваме космоса? Сигурно, това включва тази дума... Да кажат специалистите.

Кога беше първата ти роля пред камера? Какво беше усещането ти?

Ако не ме лъже паметта, за първи път бях пред камера в едно пионерско предаване, снимано в сладкарница. Докато казвах своето стихотворение, поради невнимание съборих стъклена купичка със сладолед върху панталоните си. Така че цялото ми участие остана зад камерата. Когато излъчиха предаването, доста монтирано, видях само пръстите си в десния ъгъл на екрана и празната купа от мелба на масата... По-късно обаче, когато дебютирах във филма на Теди Москов и в различни студентски филми в Чехия, имах неопишуемо чувство на удоволствие и лек наивизъм – сигурно такова имат мухите, които се запечатват в магмата на някоя лава или в смолата на вековен дъб...

Как се чувстваше в ролята на крадец-неудачник във филма на Ян Хржебејк „Kráska v nesnážích“?

Засега това си остава най-приятното ми усещане за участие във филм. Хржебејк ми даде голяма свобода, не се побоя да ми разреши импровизации, дори се съгласи да говоря на български, което може би е стреснало донякъде продуцентите... По сценарий трябваше да „убия по грешка“ такава легенда на чешкото кино като Йозеф Абрахам. Доста дълго ме учиха как се стреля или управлява автомобил. Не бях нито убиец, нито шофьор. Беше забавно, парадоксално и вълнуващо!

Ти участва в нашумелия филм на Иржи Менцел „Obsluhoval jsem anglického krále“. Как се работи с творци от величината на Иржи Менцел? Би ли разказал някои курioзни моменти от снимачния процес на филма?

Менцел е художник с диплом на композитор и усмивка на писател. Когато показва нещо на артистите той рисува, като мълчи имате чувството за лека симфония, а когато говори чувате прелистване на страници от забравена някъде в Ноевия ковчег книга... Но снимането на един филм е доста прозачен и измори-телен процес. Курioзно и съвсем естествено при това е, може би, че по време на най-интимните сцени целият щаб, за да не влезе

в кадър трябваше да се крие в гардероби, под легла или зад някое огледало.

Всъщност в актьорския състав на филма имаше сериозно българско присъствие. Главната роля се изпълняваше от българският актьор Иван Бърнев. Филмът получи много награди, но чешката критика като че ли не беше много благосклонна към неговото изпълнение. Как би коментирал това?

На пресконференцията в България Менцел сподели, че ако бе поканил западен актьор критиката е щяла да бъде далеч по-благосклонна. Но никой западен актьор не би свършил това, което Иван направи в този филм. Какво мога да кажа по въпроса? Керванът си върви, кучетата си лаят, важното е да се извърви Сахара докрай.

Ти си абсолвент в DAMU. Твоят режисьорски дипломен спектакъл „Госпожа министършата“ от Бранислав Нушич се радва на изключителен успех. Ще бъде излъчен дори по чешката телевизия. С какво успя да завладееш чешката аудитория? Каква роля играе балканската „екзотичност“ в това твоё представление? С какво всъщност Балканът е екзотичен за чехите?

Балканите (това може да кажем и за Филипините) са по-скоро духовна категория, отколкото географски топос. Там просто мухите летят по-бързо, правителствата се сменят през ден, слънцето е „спряно“, любовта и омразата са радиационно силни. Както виждаш, говорим за промяна и скорост – физически константи, мислими и като духовни измерения. В тази постановка ме интересуваше на какво е способен човек в състояние на бърза промяна. Какво би направил от себе си, докъде би стигнал, как би жертвал останалите, за да може да се задържи за сламката, която обаче също потъва... Ако има екзотика, тя е в експлозията от неочаквани обрати и фантастични параболи в иначе баналното балканско битие на едно средно-статистическо семейство и неговите съседни и роднини.

Наскоро в Сатиричния театър „Алеко Константинов“ в София ти имаше премиера на представлението „Детектор на лъжата“? В това представление се говори много за „хипнотизиране“ и „хипнотизация“. Успя ли да хипнотизираш зрителската аудитория с тази своя режисьорска изява?

Може би се повтарям, но с тази пиеса се реабилитира правото на малката, личната лъжа, не на някаква обществена лъжа, която може да манипулира, да води до насилие, да изтрие самоидентификацията на човека. Всеки от нас пази някакви тайни, малки или големи самозаблуждения и именно те са неговата клетъчна отбрана срещу стреса, срещу жестоките неща, с които ежедневието ни среща, срещу отчуждението дори. Това е доста важен защитен механизъм за самия човек. Лично мен ме хипнотизира проявата на истинска любов или състрадание, въпреки

че бих искал много да съществува думата сърадост.

Малко в по-личен план бих искала да те попитам имаш ли си някакъв патент за собствен „детектор на лъжата“? Как различаваш истината от лъжата и фалша?

Чудесен въпрос, който ме кара да се изложам! Уважавам лъжата повече от фалша. Фалшът е лошо копие на истината, а би могъл да бъде и фалшификация на лъжата. Лъжата, за съжаление или за успокоение, може да помогне на човека да преглътне истината, така както малките колежа на самолета не са истински крила, но помагат при излитането. Лъжата, разбира се, не извисява, но и истината не би имала крила, ако не кльвне червея на лъжата. Това беше опит за крилата мисъл. Фалш е да се живее единствено с представата, че сме говорители на истината, единствени арбитри на явленията и състоянията. Какво остана от глухарчето след лекия ветрец? Какво направи огъня с цигарата? Какви бяха очите на еднотневката? Колко е часът сега, а след една минута? Тя вчера ми се закле, че ме обича... Представете си човек, който казва само истината и такъв, който е способен на тотална лъжа в чистия ѝ вид. Двамата биха си приличали като сямски близнаци, а погледът им би бил твърде едностранчив. В личен план мисля, че всеки е подложен на свой си детектор на лъжата. Въпросът е колко често го включва и дали не го включва само, за да провери наличието на живи индикации в полето на съвестта. Моят детектор на лъжата често аварира поради силните токови удари на лични самозаблуди или прекалена мнителност.

Автор си на пиесата „Храна за кучета и котки“, която е получила награда на Националния конкурс за българска драма и се играе на различни сцени в България. Би ли казал накратко какво се крие зад това заглавие-метафора?

Николай Павлов Пенев (в България известен и с фамилията Гундеров) е роден на 2.11.1974 г. Завършва славянски филологии в Софийския университет, а по-късно следва режисура в Академията за изящни изкуства в Прага, където е абсолвент в момента. За стихосбирката си „Синтаксис на грижите“ получава националната награда за най-добър дебют „Южна пролет“. Авторският му спектакъл „Леки четива“ бива оценен от Международната академия за изкуства в Париж, а впоследствие представен в редица европейски столици. Спектакълът му „Вернисаж“ от Вацлав Хавел е оценен с наградата за режисура на чешката театрална академия DAMU, а през 2005 г. на Международния студентски фестивал във Варшава му е присъдена наградата за актьорско майсторство „Ян Кречмер“ на Съюза на полските актьорски асо-

циации. Режисирал е спектаклите „Мъж на верижка“ от Ж. Фейдо (Жижковски театър, Прага), „Пациенти & клиенти“ по Марк Камолети (Сатиричен театър, София), „Вернисаж“ от В. Хавел (Театър „Елиадовна книховна“, Прага), „Рейс“ по Ст. Стратиев (НАТФИЗ, София), „Г-жа министършата“ от Б. Нушич (Театър „Диск“, Прага). Участва в чешки театрални представления и филми. Негови авторски текстове са преведени на чужди езици. Пиесата му „Храна за кучета и котки“ е получила едно от петте поощрения измежду повече от сто текста, представени на Националния конкурс за българска драма, организиран от Народния театър „Иван Вазов“ и е реализирана на различни сцени в страната. Съосновател е на Естествен театър „Трифонoff & Gunderov“, в който е в тандем с известния български актьор Филип Трифонов.

Какво ти дава и ти взема театърът и какво киното?

Интересно. Когато имаш чувството, че даваш нещо – без значение дали на зрителя в кино-салона или в театралната зала – получаваш удоволствието като еквивалент, тоест имаш усещането, че давайки всъщност вземаш. Може да се даде някакво послание, а да се вземе разбирането на това послание. И когато този миг се случи, настава истинско тържество на съществуването. Дано не звучи патетично.

Остава ли ти време за писане на поезия?

Когато си кажа, че имам свободно време, за да напиша нещо, обикновено времето е загубено, а когато загубя малко време, без да разбера, може и да се окаже, че съм написал нещо, което да не е толкова загубено.

В своето „минало на поет“ беше написал стихотворение, в което казваше: „Прочитам хората подобно некролози, но времето за избеляването им ще се погрижи...“. Това не звучи ли като едно пророчество, като едностранчива констатация за безизходността и мимолетността на човешкия живот? Няма ли друга алтернатива?

Няма друга алтернатива. Излъгах. Виждаш ли колко променлив може да бъде животът, та макар и само в две изречения. ■

БЪЛГАРИТЕ В МАКЕДОНИЯ

ТЕКСТ: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА, СНИМКИ: АРХИВ

Скъпи читатели, не случайно откриваме нашата нова рубрика „Българската диаспора“ с българите в Македония. Защото нашите братя в Македония са едни от най-многобройните представители на българската общност по света. Провежданата в южната ни съседка антибългарска политика води до криза на идентичността. „Тази криза на идентичността е налице, ние не знаем какво сме и какви сме“, казва председателят на Българското студентско движение „Вардаръ“. Напоследък все повече хора от Македония получават българско гражданство. За едни това е начин за безпроблемно пътуване и започване на работа в държавите от Европейския съюз. Други най-после имат възможността да възстановят и декларират официално своето българско самосъзнание и произход. Трети обаче получават паспорти за защита.



МАКЕДОНСКАТА РЕАЛНОСТ

Нови антибългарски прояви предизвика в Македония тазгодишното поклонение пред паметната плоча на Мара Бунева по случай 79-годишнина от смъртта ѝ. Участниците, между които български и македонски граждани, били нападнати от 25-30 футболни хулигани с палки, камъни и тояги. Побойниците скандирали антибългарски лозунги. Полицаи наблюдавали безучастно боя. Ден по-късно плочата на Мара Бунева е била изкъртена и опожарена. В периода 1941 -2007 плочата на видната деятелка на Вътрешната македоно-одринска революционна организация е осквернявана и разрушавана много пъти. На македонския посланик в България Абдурахан Алити бе връчена вербална нота. След като плочата на българската героиня в Скопие бе разбита, Драган Павлович – Латас, главен редактор на македонския вестник „Вечер“, предложи бившият македонски министър Доста Димовска

да се превърне в Мара Бунева и да „изпружи“ наред София Красимир Каракачанов, така и тя щяла да стане народна героиня. В Македония има три вестника, които публикуват само негативни новини и критики за България: вестник „Вечер“, „Утрински вестник“ и вестник „Нова Македония“. В новата македонска енциклопедия, събщи bTV, са публикувани няколко азбучни „истини“ на македонските „историци“: българите били татари, Кирил и Методий и Климент Охридски - македонски просветители и автори на македонската азбука, Самуил бил първият македонски цар, ВМРО пък била организация на македонци за освобождение и избавление на независим македонски народ... Следващите няколко реда са откъси от електронните писма на един българин от македонския град Кичево, участник в тазгодишното поклонение пред паметната плоча на Мара Бунева, които той изпрати до редакцията на нашето списание. По негова молба не публикуваме личните му данни.

„Пиша ви, щото съм много лют и се чувствам зле! На 13 януари в главния ни град Скопие бяха атакувани български (македонци), които всяка година честват името и делото на Мара Бунева, героинята от Македония. Всичко почна мирно в църквата „Св. Димитър“ в близина до стария каменен мост в Скопие. Имаше македонски българи от всички части на днешна Република Македония, както и гости от България, които идват скоро всяка година.

Хората се събраха в двора на църквата „Св. Димитър“. Задущиницата траеше нещо повече от половин час. Всичко беше мирно и без провокации. След панихидата по-голяма група хора се упътиха към лобното място на другата страна на Вардара, за да отдадат почит на Буневата геройска смърт. Групиранката беше от повече от десетки македонци с българско самосъзнание, както и от гости от България. Нямаше никакви демонстрации, знамена или паролки, нито пък помпозности. На лобното място хората поставиха снимка с лика на героинята и цветя. Чакаше се да се съберат всички и да започне кратка беседа за Мара Бунева. Част от присъщите бяха хора в отминали години, но повечето бяха млади. При самото пристигане тълпа хулигани, сигурно организирани от „бившите“ комунисти, веднага атакуваха и настана хаос. Бяха атакувани хора и на 80 години, истински вандализъм!!! Всички си отидохме, за да няма проблеми. Полицията се появи също организирано след няколко минути и не направи нищо. Имаше хора атакувани и бяха занесени в медицински център. За „варварите“, които атакуват срещу себе си и своето минало може много да се каже, но раните трудно ще заздравеят. Българите тук са най-бройна народност. Днес се знае, че повече от 100 000 македонци са и български граждани. Проблемът е, че ние, българите тук повече от 60 години съществуваме като „македонци“ и ползваме идентичност, чужда за нас. Аз съм имал проблеми с институциите тук и не съм могъл да ходя на факултети, щото


**ПЛОЧАТА НА МАРА БУНЕВА
В СКОПИЕ**

Поставена през 1941 г. на мястото, където Мара Бунева се самоубива, след като застрелва управителя на Вардарска Бановина в Скопие Велимир Прелич. Плочата е поставена след освобождението на Вардарска Македония през 1941 г.

През септември 1944 г. паметната плоча била разрушена по заповед на Лазар Колишевски, секретар на Македонската комунистическа партия и един от най-големите противници на българите в Македония.

На 13 януари 2002 г. на мястото на агентата, извършен от Мара Бунева, отново е поставена паметна плоча, която три дни по-късно е залята с боя и разрушена от вандали и изхвърлена в река Вардар.

На 13 януари 2003 г. плочата е възобновена и още на следващия ден е разрушена. Тогава македонски граждани с българско самосъзнание събират оцелелите парчета от плочата и ги предават в Националния исторически музей в София.

На 13 януари 2005 г. отново е поставена паметна плоча. Три дни по-късно, през нощта, плочата на Мара Бунева отново е счупена и открадната.

През януари 2006 г. активисти на ВМРО от България слагат нова стоманена паметна плоча на Мара Бунева и организират панихида в църквата „Свети Димитър“ в Скопие. На 15 януари 2006 г., след панихидата в църквата „Свети Димитър“ български политици, заедно с граждани на Скопие, други македонски градове и гости от българските крайгранични райони освещават за пореден път възстановената паметна плоча на лобното място на Мара Бунева край брега на Вардар в центъра на града и я освещават.

На 13 януари 2007 г. организирана група хулигани нападат мирното панахидно шествие в чест на 79-годишнина от гибелта на Мара Бунева. Ден по-късно плочата на героинята е изкъртена и унищожена за пореден път.

сът казвал, че съм българин. Това е македонската реалност.
Извинявайте за моя македонски начин на писание, че ние тук никога не сме учили български литературен език, щото тези части на Македония не са в границите на България повече от 150 години.“

**БЪЛГАРСКАТА ГЕРОИНЯ МАРА
БУНЕВА**

На 13 януари 1928 г. на Стария мост над Вардар в Скопие е убит от упор с три куршума юрисконсултът в Сръбското жупанство Велимир Прелич заради жестоките мъчения, на които подлага българските студенти, арестувани през 1927 г. по т. нар. Студентски процес.

Студентите са изтезавани, защото имат българско самосъзнание. По заповед на Прелич са чупени ръцете им с дъсчици между пръстите, главите им са стягани с менгемета, телата им са рязани, а някои от младите българи са заравяни живи. Оцелелите са изпратени в строг тъмничен затвор. Смърт чрез разстрел е присъдата, която издават комитите на издателя Прелич. Целта на агентата е да привлече вниманието на международната общественост към македонския въпрос и към безправното положение на сънародниците ни. Младата българка Мара Бунева е из-

брана за изпълнителка на смъртната присъда на шефа на полицията Прелич, след като през декември 1927 г. са произнесени тежки присъди над подсъдимите студенти. Още през януари следващата година Бунева настига на ул. „Войвода Путник“ инквизитора Прелич, приближава се на един метър от него и го застрелва. Преследвана, тя се опитва да скочи от най-близкия мост на Вардар, но не успява и се застрелва в гърдите. Умира на следващия ден от раните си. „Убих го, защото измъчваше моите сънародници - македонските студенти“, са последните й думи. Мара Бунева е погребана неопята, тъй като е извършила самоубийствен агентат. Сърбите заличават гроба ѝ, а комунистите изкъртват възпоменателната плоча от лобното ѝ място.

Смъртта на Прелич предизвиква нова вълна от издевателства. Измъчвани и убивани са много невинни граждани, между които и роднините на Мара Бунева. „Подвигът на леля ми е по-скоро акт на протест срещу асимилаторската политика, отколкото обикновено изпълнение на смъртна присъда“, казва нейният племенник Милко Бунев. Показното покушение над издателя Прелич намира широк отзвук в международната преса. Бунева е определяна като героиня и мъченица, а френската преса я нарича „македонската Шарлота Корде“. ■



МАРА БУНЕВА е родена през 1901 г. в Тетово в Северозападна Македония. Завършва икономическа гимназия и висше образование в Софийския университет „Свети Климент Охридски“, след което се омъжва за Иван Хранков - офицер от кралската кавалерия. Предлагат ѝ да стане директорка в девически колеж, но тя е завладяна от идеите на македонската организация благодарение на брат си Борис Бунев, който е инструктор на ВМРО в Пиринска Македония. Няколко пъти минава границата с конспиративни задачи. През януари 1928 г. убива от упор шефа на полицията Велимир Прелич, след което се самоубива.



МАЧУ ПИКЧУ

ТАЙНСТВЕНИЯТ ГРАД НА ИНКИТЕ

ТЕКСТ И СНИМКИ: ЗЛАТИНА ЙЕРЖАБКОВА

Всяка страна в света има своите символи. Едни са повече, други по-малко известни. Когато се изрече името Перу, в съзнанието изплува неизбежната асоциация с едно от най-красивите и най-мистериозни кътчета на планетата, града на инките Мачу Пикчу.

ЗАБРАВЯНИЯТ ГРАД

За една от най-големите археологически забележителности на континента Южна Америка светът научава през 1911 г. На 24. юли същата година на един от заострените върхове, възвисяващи се над реката Урубамба, сред гъстата растителност на тропическия лес, експедиция от университета Йейл под ръководството на Хирман Бингхам открива руините на непознат град. Първоначалните догадки, че това е търсената от археолозите тайствена крепост Вилкабамба, където инките се укриват през 1536 г. при завземането на Куско, столицата на импе-

рията им, от конквистадора Франциско Пизаро, се оказват погрешни. Тази първоначална замяна на градовете е отразена и в книгата на Бингхам „Изгубеният град на инките“, издадена през 1915 г. от National Geographic Society. Истинското местоположение на Вилкабамба, 35 км. по-дълбоко в джунглата, става известно значително по-късно. Руините на легендарния град на инките Мачу Пикчу биват всъщност откривани и отново забравяни неколккратно. В ръкописен документ от 1782 г. ги споменава един от ранните им откриватели Хосе Уриел Гарсиа. През 1865 г. италианецът Антонио Раймонди

даже публикува географска карта на района, на която Мачу Пикчу е отбелязан. Към края на 19 и началото на 20 век мълвата за тайствения град привлича различни авантюристи. Двама от тях, Луис Бехар Угарте и Августин, се отправят през 1911 г. заедно с Бингхам повторно към Мачу Пикчу и откриват построен от инките тунел, свързващ града с реката Урубамба.

СЪВЪРШЕНАТА СИСТЕМА

Учудващо е не само съществуването на такъв тунел. Като цяло строителството на инките изумява с факта, че за градежа на

домовете, храмовете и укрепленията им никога не е била използвана малта, нито други материали с подобни свойства, а единствено съвършено оформени и подредени каменни блокове, между които не може да бъде прокаран дори и нож. Впечатление прави и трапецовидната форма на прозорците и вратите, която осигурява по-голяма стабилност на сградите и при земетресения ги предпазва от разрушаване.

Удивителен е самият архитектурен план на града, създаващ възхитителна хармония с околната природа – сякаш това място никога не е било докосвано от човешка ръка.

Различни са догадките, кой и защо е живял именно тук. Знае се, че градът възниква в средата на 15 век по време на управлението на Пачакутек Йупаняви (1438 – 1471), чиято политика полага основите за понататъшното разрастване и укрепване на мощната империя на инките. Откриването на 50 гроба с повече от 100 скелета, принадлежщи предимно на жени, става основа за възникването на теорията, че Мачу Пикчу е бил духовен център, обитаван от свещеници с избрани от тях жени, така наречените „слънчеви девици“. Названието „слънчеви“ се свързва с култа към бога на слънцето Инти, въведен от Пачакутек. Вероятно някои от девойките са били дарявани на най-смелите войници от армията на инките, които също са имали право да живеят в свещения град.

На Мачу Пикчу се намират 216 каменни постройки, което предполага, че на времето тук са живели около 1000 души. Градът е разделен на две части: урбанистична и аграрна. В първата са били съсредоточени и светилищата на инките. Терасовидните полета (*широко разпространени в тези части на Южна Америка като система за напояване на почвата – бел. авт.*), на които вероятно са се отглеждали картофи, фасул

и чушки, предполагат факта, че тук са живели и селяни, които са се грижели за прехраната на града.

МИСТИКА И ЗЕЛЕНИНА

Централният храм, построен във формата на пирамида естествено е посветен на бога на слънцето. Близо до него се намира така нареченият храм с трите прозореца. Самият връх на Мачу Пикчу представлява третото основно светилище Интихуатана, което в превод от езика на местните кечуански племена означава „да обладаеш слънцето“. На върха на скалата се намира камък, оформен като слънчев часовник. Предполага се обаче, че по-скоро е служел за предричане на метеорологичните условия, отколкото за определяне на часа. Камъкът има силно магнитно излъчване и при допир с него е възможно да усетите изтръпване или болка в костите. Според шаманските легенди, чувствителните личности, които се допрат с чело до него, получават видения от духовния свят. Камъкът обаче е ограден с въже, което подсказва, че е желателно да не бъде докосван – поне, когато покрай вас минават местните служители.

Над Мачу Пикчу (2430 м.н.в.), чието име ще рече „старият връх“, се издигат върховете Хуайнапикчу (2500 м.н.в.) и Вайнапикчу (2635 м.н.в.), също считани за светилища. Своите ритуали инките са провеждали и в така наречения Месечен храм в пещера почти на нивото на реката Урубамба. При напускане на района на Мачу Пикчу, за да разгледат споменатите места, туристите се записват в книга, в която се отбелязва и часът на завръщането им в свещения град. Причината е, че теренът не е лесен за изкачване и слизане и на някои места, особено при дъждовно време, има опасност от падане в пропастта, където през годините са намерили смъртта си и няколко туристи, т.е.

бюрократията в случая помага да се следи дали са се завърнали от излета си всички посетители. С оглед на това, че Мачу Пикчу се намира в ниската част на Андите, където започва тропическият лес, тук почти през цялата година вали. Но и дъждът има своите предимства. Освен че благодарение на него мястото е винаги тънещо в зеленина и заедно с красивия град ви очаква среща с прекрасна буйна растителност, лияни и орhideи, може да сте сигурни, че в джунглата при такова време няма да ви притесняват змии, насекоми и черни вдовици. А и мистичната атмосфера, създавана от мъглите, зад които рядко проблясва слънцето, ще ви накара да забравите за неблагоприятните метеорологични условия.

Цялата разходка из града Мачу Пикчу и околностите му отнема приблизително 8-9 часа. Идеята за изкачване пеш от близкото градче Аква Калиентес (*8 км. по туристическите пътеки, 12 км. по лъкатушеицата път за автомобили – бел. авт.*) затова не е препоръчителна, ако искате да запазите силите си за най-същественото. Автобуси пътуват непрекъснато от 6 часа сутринта. Естествено, пристигайки след 6 часа, трудно бихте посрещнали изгрева на Мачу Пикчу, но предвид това, че хълмовете са обикновено покрити с ниска пълзящи дъждовни облаци, така или иначе изгрев отгук бихте видели единствено в изключителни случаи.

ПЪТУВАНЕТО

Начините да стигнете до Мачу Пикчу са два и те задължително минават през града Куско, отдалечен приблизително 100 км югоизточно от Мачу Пикчу. Единствено в него можете да закупите билети за свещения град на инките. Цената е 120 сола за възрастни и 80 сола за ученици и студенти, притежатели на карта ISIC (*1\$ = 3.16 сола – бел. авт.*). За да се възприематства препродажбата на билети и ограничат посещенията на туристи, билетите се купуват в една единствена агенция в Куско, където трябва да се преставите лично с паспорт, а данните ви от него се вписват на самия билет. Изискването да се намали броя на посетителите от обикновените 2000 на 800 на ден, за да се предпази от унищожение паметникът, е поставено от организацията UNESCO, в чийто списък на световното културно и природно наследство Мачу Пикчу е вписан от 1983 г.

Ограничено е и продаването на билети за влак, които също се издават с име и номер на паспорта. Цената е около 50 долара и варира според часа на пътуване. Тези през деня са по-скъпи, тъй като туристите имат възможност да се наслаждават на гледката в Свещената долина.

По-смелите и издръжливи натурали предпочитат предвиждането по пътеката на инките, свързваща Куско с Мачу Пикчу. Така нареченият „Inca trail“ отнема между два и четири дена. Наградата е постепенно разкриваната се гледка на едно от местата, които се очаква да бъдат вписани сред седемте нови чудеса на света. ■



170 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ ВРЕМЕТО Е В НАС И НИЕ СМЕ ВЪВ ВРЕМЕТО



ЛОРА ВЛАДИМИРОВА

Всяко докосване до личността на Апостола неминуемо ни изправя пред поредица от познатите въпроси: защо Левски е кумир на нацията, как миналото и настоящето не хвърлят върху неговия образ поне малка сянка на съмнение, на лек скептицизъм към историческото му величие?

И още - имаме ли моралното право да се наречем негови наследници? Техните отговори не могат да тръгнат само от еднозначната представа за Дякона като човек, недомогващ се до нищо в живота, освен до революцията, до освобождението на българския народ. Не са достатъчни за едно начално обяснение дори и прочутите му думи в писмото до Панайот Хитов от 1868 година: „Ако спечеля, печели цял народ, ако загубя - губя само мене си.“ Тези думи разкриват най-вече основанията Левски да бъде наречен Апостола - човек, чиято нравствена сила се състои в това да дава, без да чака почести, власт, слава, пари... Негов кумир е отечеството - независимо от робската българска неволя, независимо от угасналото в средновековното минало българско държавно величие. Целият живот на Левски е подчинен на бъдещето на свободна България, пронизан е от вярата в нейните добри бъднини като държава и нация. За тази вяра четем в написаната през 1871 година „Нареда на работниците за освобождение на българския народ“. Точно и убедително в нея са очертани контурите на онези обществени отношения, които трябва да възтържествуват в освободеното отечество.

НЕГОВ КУМИР Е ОТЕЧЕСТВОТО

Левски мечтае за един свят, в който неравенството и потъпкването на човешкото достойнство ще бъдат погребани завинаги, за да сторят път на демокрацията, хуманизма и рационалното начало. Под пепелта на Османската империя трябва да израсне една хармонична държава, с точно разпределени функции между законодателната и изпълнителната власт, подчинена на принципите за пълно равенство между всички. Левски пише: „С една обща революция да се направи коренно преобразование на сегашната държавна деспотско-тиранска система и да се замени с демократическа република (народно управление). Да се издигне храм на истината и правата свобода, а турският чорбаджилък да даде място на съгласието, братството и съвършенното равенство между всички народности. Българи, турци, евреи и пр. ще бъдат равноправни във всяко отношение: било във вяра, било в народност, било в гражданско отношение, било в каквото и да било. Всички ще спадат под един общ закон, който по вишегласие на всички народности ще се изработи...“ Тъкмо поради това Левски непрекъснато воюва за самостоятелно идейно и тактическо развитие на националноосвободителното движение, за издигане на неговата роля като независим фактор в Балканския югоизток, за превръщането му в реална и дистанцирана от чуждите доможвания сила.

МЯСТО ВЪВ ВРЕМЕТО

Дяконът разбира ритъма на историята не само с гениалната си фраза: „Ако е за България, то времето е в нас и ние сме във времето, то нас обръща и ний него обръщаме“. Той отправя поглед към бъдещите задачи, над които си струва да се замислим и днес. С отмерена политическа и човешка мъдрост Левски пробужда хората от унеса на апатията, защото изпреварва времето си и носи в личността на големия поборник много отрицания - на робското примирение, на четническото минало в националноосвободителните борби, на безперспективното в психиката на един народ, възправил се да отвоюва собствена държава и достойно име. Той се стреми към верни прозрения за историческия смисъл на епохата и така стига до известния връх на споменатата по-горе мисъл, която отрежда на обществено извисения човек място във времето и на времето - в него. На тази стихийно изразена диалектика днес може да завиди всеки. Тя разкрива и друга страна от духовния облик на мислителя и организатора на националната революция - неговата принадлежност към общочовешката мисловност, както и връзката между материя-



листическата философия на 19 век и националната самобитност на българското духовно движение. Нещо повече - тази мисъл е общочовешка, универсална повеля да не се бяга от проблемите на живота, защото в противен случай ще се окажем излишни в него и за него.

Левски никога не е брулен от променливите ветрове на настоящето, не е деформиран от политическата конюнктура, от повече или по-малко субективно историографско виждане. Върху него времето не налага отпечатъка на забравата, той винаги вписва и ще вписва своя светоглед в мисловния човешки прогрес. Той е и личност, която винаги може да раздвижи мъдрите води на историческия спомен. Неговите разбирания за същността на българската национална революция, „обща, морална и с оръжие“, за бъдещето на отечеството, за ролята на обикновенния българин в създаването на свободната държавност са непреходни идейни послания от Възраждането до духовните категории на времето, в което живеем. Той сякаш подканва българина да не остава в сковаващата рамка на националната ограниченост, да подхранва в себе си уважение и толерантност към другите народи, да не слага знак на равенство между социални и национални различия. Заедно с това учи следовниците да се вглеждат в българския народ, да търсят историческата истина за него - с цялата й противоречивост, сложност и богатство. И в това също е величието на Левски - най-чистата и последователна във възрожденския порив към свобода личност, побрала в себе си и гордостта на един народ, и неговото страдание, и неговото безсмъртие. ■

НЯМА ГИ ВЕЧЕ ДЯДО ВАЗОВ И ДЯДО МЪРКВИЧКА ДА СЕ ХВАНАТ ПОД РЪКА

В редакцията получихме писмо от г-жа Надя Лукашова от Прага. Благодарим ѝ за интересното мнение. В отговор можем да кажем, че на страниците на списание „Българи“ сме публикували неведнъж статии не само за „българските чехи“, но и за „чешките българи“: „148 години от рождението на Константин Иречек“ (4/2002 г.), „В началото бе Морфова“ (7-8/2003), интервю с доц. Константин Трошев, председател на „Дружеството за българо-чешко и словашко приятелство“ във Варна (9/2003), „Bulharští operní pěvci v Praze. Nezapomenutelná Christina Morfova“ (9/2003), „Братята Шкорпил – основоположници на българската археология“ (3-4/2005), „Иржи (Георги) Прошек. Чешкият приятел на Васил Левски“ (1/2006), „България в кореспонденцията на Константин Иречек“ (5-6/2006) и др. Тъй като смятаме, че писмото на г-жа Лукашова съдържа ценна информация за българо-чешките взаимоотношения публикуваме по-голяма част от него, като пропускаме началото, в което има критики, които не се отнасят до нашето списание.

Уважаеми редактори,

Не съм чела всичките ваши предишни броеве, но ми направи впечатление, че в тези броеве, които съм прегледала, никъде не става дума за тези чехи – млади хора, привърженици на младочешкото движение за борбата за свобода, тръгнаха да помагат на новоосвободена България, да издигнат просветната дейност, да създадат промишленост, да подпомагат развитието на земеделието, видове занаяти, търговия, банково дело и т.н. Само в списание „Българи“ се пише за д-р Константин Иречек... Направи ми впечатление – добро, че списание „Българи“ е някак по-младежко, от него вее пободър дух... Вмъквайте, ако е възможно, във всеки брой по някоя статия, макар и кратка, касаеща миналото – спомен за забравените „български чехи“, посветили живота си самоотвержено на България! Помислете! Затова ще се върна към това отдавна минало време, още преди и след освобождението на България от турско робство. Преди Освобождението в Чехия се създава нелегален съюз „Побратим“, който прераства и вече официално е регистриран от Ян Мърквичка като „Българска седянка“, а впоследствие става „Българо-чешка взаимност“. Там членуват чехи като Ян Мърквичка, Карел Лукаш, Вацлав Стрибърни, братята Шкорпил, Шак и др., както и български студенти в Чехия, които по-късно стават изтъкнати учени като проф. Шишманов, проф. Златарски, проф. Йоцов, Васил Атанасов, Люба Сплиткова-Касърова, Дора Габе и други техни чешки и български приятели и състуденти. По покана на Българското правителство и Министерството на просвещението идва цяла плеяда млади чешки ентузиастични в България (София) и Източна Румелия (Пловдив, Сливен, Хасково) – учители, занаятчии, лютиери, специалисти, които създават промишленост, развиват земеделието, създават захарна индустрия и т.н., както вече по-горе споменах...

Един от първите е Б. Прошек – идва още при строежа на Хиршовата железница, по-късно е основоположник на бирената фабрика „Прошеково пиво“ в София, създава печатница – под негово ръководство и това на Ян Кандела същата става Държавна печатница. В България идва и Богдана Ираскова-Хитова – учителка. На паметника на „Първата пушка“ в Копривница стои името на чех –

четник Тиханек: Йосиф Буреш – фотограф – по време на войната прави снимки при боевете на връх Шипка. Буреш остава в България и неговите синове работят за отечеството – проф. Ян Буреш става изтъкнат учен, основател на Естествоисторическия музей, а брат му Йосиф Буреш е основоположник на спортното дружество „Юнак“ по подобие на Тиршовия „Сокол“. По покана на правителството идва г-н Константин Иречек, който първо е главен секретар на Министерството на просвещението и впоследствие е министър на просвещението; идват създателите на законите и на българската конституция Бернкопф в Източна Румелия и граф Турнтаксис в София; идват учителите по математика, дескриптивна геометрия, техническо чертане Шоурек (по-късно професор в Софийския университет), Шак, Сплитек. Вацлав Стрибърни (агроном и ботаник) и неговите пет сина работят в България. Лудвиг Лукаш е учител по физика и химия, братята Карел и Херменегилд Шкорпил – археолози, които разкриват старата българска столица Плиска. Франц Милде има пивоварна фабрика в Шумен. Идват художниците Ян Мърквичка, Ярослав Вешин, Вохоч, Ото Хоржейши, арх. Колар; Йозеф Хохола е капелмайстор... Създават се първите учебници по български език, математика, физика, химия, учебници по френски и немски езици, ръководства... Всички тези просветители оставят дълбока и трайна следа в България. Поетесата Люба Сплиткова-Касърова взема дейно участие в дружество „Българо-чехословашка взаимност“, превежда Елишка Краснохорска, Каролина Светла, Мария Малиржова и др. и за нейната преводаческа и патриотична дейност е наградена през 1937 г. с чешкия

орден „Белият лъв“. Нейната сестра Олга Сплиткова-Лукаш превежда „Бабичка“ от Божена Немцова – първия и единствен превод на български език на тази книга. Заедно с Мария Шкорпилова-Михайлова превеждат детската книга „Броучици“ („Светулковци“) и я подаряват на едно сиропиталище. Нека не забравяме и големия принос на българския славеи Христина Морфова-Лукаш за побратимяването на двата народа, нейната културна и патриотична дейност. На 26.06.1917 г. на оперното представление „Либуше“ в Народния театър в Прага Морфова след последните думи на арията на Либуше „můj drahý národ český neskoná, on rekla hrůzy slavně překona! ...“, заедно със станалата на крака публика, запява забранения химн „Kde domov můj?“ Акламираят я, полицията е на крак, но Морфова не се предава. Има още много имена, потомците на тези хора са се пръснали по света. Но моята цел е в момента да ви хвърля едно предизвикателство, да предприемете нещо за популяризиране на историята, свързана с чехи и българи от Освобождението насам и тези връзки да не се изопачават. Предизвикайте и българската страна да вземе участие – нека вашите потомци да научат, да се запознаят с дейността и то дейност разностранна, разнородна на „българските чехи“. Освен това в Чешкия културен център в София има нов директор г-н Михаел Поспишил, който смятам, че ще подаде ръка за сътрудничество и така ще се създадат прекрасни взаимоотношения. Нека от страниците на вашите списания да лъха родолюбие и минало, което не трябва да се забравя, защото върху миналото се гради настоящето (и бъдещето), а няма ги вече дядо Вазов и дядо Мърквичка да се хванат под ръка, да се разхождат из софийските улици и единият да напише нова „Епопея на забравените“, а другият да я нарисува. Пожелавам ви много творчески успехи и ще ми бъде много приятно да науча, че сте постигнали някакво обединение между всички дружества, да бъдете под едно име, да бъдете една действително „Българска културно-просветна организация“, нова „Българско-чешка взаимност“.

С най-добри пожелания

Надя Лукашова



ИНФОРМАЦИЯ

ОТНОСНО НАСТЪПИЛИ ПРОМЕНИ СЛЕД 1.01.2007 Г.

I. СВОБОДНО ДВИЖЕНИЕ

От 1.01.2007 г. българските граждани имат право да пътуват в рамките на ЕС, в частност да встъпват и пребивават на територията на Чешката република, с **валиден паспорт или лична карта без други специални ограничения.**

II. ПРОДЪЛЖИТЕЛНО И ПОСТОЯННО ПРЕБИВАВАНЕ В ЧЕХИЯ

По смисъла на чл. 87 а от Закона за пребиваване на чужденци на територията на ЧР, гражданите на ЕС, в частност българските граждани, които имат желание да **пребивават повече от 3 месеца** в ЧР, имат право да поискат **разрешение за временно пребиваване** от органите на чешката полиция. Към молбата трябва да бъдат приложени следните документи:

- паспорт;
- документ, потвърждаващ целта на пребиваване в ЧР /работа, обучение и т.н./
- снимка;
- документ за здравно осигуряване;
- документ, потвърждаващ наличието на осигурено жилище.

Гражданите на Република България могат да апликират за разрешение за **постоянно пребиваване** след непрекъснат престой на чешка територия за период от **5 години** и на основанията, посочени в чл. 87 г от Закона за чужденците, пребиваващи на територията на ЧР. Разрешение за постоянно пребиваване може да се получи и в следните случаи:

- при прекратяване на трудовата дейност, ако гражданинът е навършил пенсионна възраст или е възникнало право на пенсия преди навършване на необходимата възраст и е подал молба за изплащане на пенсионното възнаграждение, докато е бил трудово зает през последните 12 месеца преди подаването на молбата за разрешаване на постоянно пребиваване в ЧР, се изисква гражданинът да е пребивавал непрекъснато най-малко 3 години в Чехия.

- при прекратяване на трудовата заетост поради възникване на пълна инвалидност и пребиваване в ЧР непрекъснато най-малко 2 години /като този период не е изискване, ако инвалидността е настъпила поради трудова злополука/. Условието за продължителност на периода на пребиваване на чешка територия и за продължителност на трудовата заетост не се изисква за гражданин на ЕС, който има сключен граждански брак с гражданин на ЧР. Към молбата за разрешение за постоянно пребиваване трябва да бъдат приложени следните документи:

- паспорт;
- документ, потвърждаващ изпълнението на условията съгласно чл. 87г
- снимка;
- документ, потвърждаващ наличието на осигурено жилище.

III. ТРУДОВА ЗАЕТОСТ

От 1.01.2007 г. чешкият пазар на труда е отворен и не ограничава достъпа на българските граждани. Наемането на работа на

граждани от Европейския съюз, в частност на български граждани, е регламентирано в Закона за трудовата заетост и Кодекса на труда на ЧР. Тези закони гарантират съпоставими работни и финансови условия за всички европейски граждани. Заплащането е съгласно предварително договорени условия с работодателя.

Към м. декември 2006 г. минималното почасово заплащане в Чехия е както следва:

- 48,10 чешки крони за един час при работа на една смяна;
- 49,70 чешки крони за един час при работа на две смени;
- 51,50 чешки крони за един час при работа на три смени.

Към момента разполагаме с информация за търсене на неквалифицирани и средно квалифицирани работници в ЧР в следните области: автомобилна промишленост, хранително-вкусова промишленост, електроника, строителство. Също така има интерес от магазинери и продавачи в различни области, шофьори, програмисти, заварчици, шивачи. Препоръчвам на българските граждани, имащи интерес да извършват трудова дейност в Чехия, да се обръщат към **специализирани агенции за наемане на работници.** Информация за свободните работни места и конкретните условия могат да бъдат намерени в следните интернет-страници:

- www.mpsv.cz - Министерство на труда и социалната дейност на ЧР;
- www.statnisprava.cz
- www.trenkwalder.cz

АБОНАМЕНТ

АКО ИСКАТЕ ДА НАУЧИТЕ НЕЩО ПОВЕЧЕ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ И ПО СВЕТА, АКО ВИ ИНТЕРЕСУВА ЖИВОТА НА ИНТЕРЕСНИ ЛИЧНОСТИ, СВЪРЗАНИ С БЪЛГАРИЯ, АБОНИРАЙТЕ СЕ ЗА СПИСАНИЕ „БЪЛГАРИ“.

ГОДИШНИЯТ АБОНАМЕНТ ЗА 6 БРОЯ С ПОЩЕНСКИТЕ РАЗХОДИ Е 180 КРОНИ.

КОНТАКТ:

o.s. VAZRAŽDANE,
MOJMÍROVA 3,
140 00 PRAHA 4
GSM 777 196 322,
FAX 261 226 694
balgari@atlas.cz

Балгари, брой 2, 2007

Издание на българското малцинство в Чешката република

Издател: сдружение „Възраждане“, Americká 28, 120 00 Praha 2

Излиза с подкрепата на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата: Е 13282

Тел: 777 196 322, факс: 261 226 694, e-mail: balgari@atlas.cz

Директор на изданието:

Мария Захариева

Главен редактор: Иван Иванов

Редактор: Лора Владимирова

Сътрудници: Наталия Бояджиева, Златина Йержабкова, Христина Стоева

Дизайн: Михал Хусак

Година 6, брой 2/2007

BALGARI

Periodikum bulharské menšiny v České republice

Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky



Ако ви липсват стари броеве на списание „Българи“ и желаете да ви бъдат изпратени по пощата срещу 20 крони за брой, моля контактувайте ни на телефон 777 294 123 или на e-mail: balgari@atlas.cz

EFFP

EURO
FINANCE
PRAHA

FINANČNÍ PORADENSTVÍ

Kocianova 1582/5
155 00 Praha 5
Tel. & fax: 235 512 952
Email:
info@eurofinancepraha.cz
Internet:
www.eurofinancepraha.cz



НЕДВИЖИМИ ИМОТИ:

- ПОКУПКА
- ПРОДАЖБА
- НАЕМИ

ФИНАНСИРАНЕ ИПОТЕКИ КРЕДИТИ:

- НА ФИЗИЧЕСКИ
ЛИЦА
- НА ФИРМИ
- НА СДРУЖЕНИЯ

ЗАСТРАХОВКИ:

- ЖИВОТ
- ЗЛОПОЛУКА
- СГРАДИ
- ИМУЩЕСТВО

ЮРИДИЧЕСКИ УСЛУГИ:

- КОНСУЛТАЦИИ
- ДОГОВОРИ
- ЮРИДИЧЕСКИ
СЪВЕТИ

ALEXANDRIA

cestovní kancelář

největší touroperátor na

BULHARSKO

hit léta 2007

letecky s polopenzí
již od 6990 Kč

velký výběr
pobytových míst

klubové hotely

dvě děti pobyt **zdarma**
slunečníky na pláži **zdarma**
dětské kluby **zdarma**
aquapark pro děti **zdarma**

odlety
z Prahy, Brna
Ostravy
a Pardubic

specialista na

ŘECKÉ OSTROVY

TUNISKO

EGYPT

CHORVATSKO

ITÁLII

MALTU

Komfortní kapesné
na vaši
komfortní dovolenou



při zakoupení leteckého
zájezdu do 31. 5.
za katalogové ceny

PRAHA, Vodičkova 25, 110 00 Praha 1, Tel.: 221 592 592, E-mail: rezervace@alexandria.cz

• BRNO, Josefská 16, 602 00 Brno, Tel.: 542 424 000, E-mail: brno@alexandria.cz

• OSTRAVA, Nádražní 15, 702 00 Ostrava, Tel.: 596 127 346, E-mail: ostrava@alexandria.cz

OLOMOUC • HRADEC KRÁLOVÉ • PLZEŇ • LIBEREC • ČESKÉ BUDĚJOVICE • PARDUBICE • OPAVA • TŘEBÍČ

info@alexandria.cz • www.alexandria.cz